T. proti Spojenému království, rozsudek velkého senátu ze dne 16. 12. 1999

Stěžovatel: T.

Žalovaný stát: Spojené království

Číslo stížnosti: 24724/94

Datum: 16.12.1999

Článek Úmluvy: čl. 14
čl. 27
čl. 3
čl. 31
čl. 32
čl. 35
čl. 36
čl. 41
čl. 47
čl. 5
čl. 6

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: mučení, nelidské zacházení, ponižující zacházení, spravedlivý proces, trestní řízení, vazba pro účely trestního řízení

Český právní řád: čl. 3 písm. i) Úmluvy o právech dítěte
čl. 37 písm. b) Úmluvy o právech dítěte
čl. 37 Úmluvy o právech dítěte
čl. 40 odst. 2 písm. b) Úmluvy o právech dítěte
čl. 40 odst. 3 písm. a) Úmluvy o právech dítěte
čl. 40 odst. 3 Úmluvy o právech dítěte
čl. 6 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

16. prosince 1999

VĚC T.

(Rozsudek ve věci T. versus Spojené království)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající v souladu s článkem 27 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) doplněné Protokolem č. 11 a

relevantními ustanoveními Jednacího řádu jako Velký senát, který tvořili soudci L. Wildhaber, předseda, E. Palmová, C.L. Rozakis, A. Pastor Ridruejo, G. Ress, M. Makarzcyk, P. Kuris, R. Türmen, J.-P. Costa, F. Tulkensová, C. Bîrsan, P. Lorenzen, M. Fischbach, V. Butkevych, J. Casadevall, A.B. Baka, Lord Reed, ad hoc soudce, a P. J. Mahoney, tajemník Soudu, po neveřejném zasedání konaném ve dnech 15. září a 24. listopadu 1999 vynesl posledně zmíněného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl předložen Soudu vládou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (dále jen „Vláda“) dne 4. března 1999 a Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 6. března 1999, během tříměsíční lhůty stanovené dřívějšími články 32 § 1 a 47 Úmluvy. Případ se zakládal na stížnosti č. 24724/94 proti Spojenému království, předložené Komisi podle dřívějšího článku 25 britským občanem, „T.“, dne 20. května 1994. Stěžovatel požádal Soud o utajení své identity.

Vláda ve své stížnosti a Komise ve své žádosti vůči Soudu požadovaly rozhodnutí, zda bylo zjišťování skutkové podstaty případu v rozporu s povinnostmi zúčastněného státu vyplývajícími z článků 3, 5, 6 a 14 Úmluvy.

2. V souladu s článkem 5 § 4 Protokolu č. 11 spolu s ustanoveními 100 § 1 a 24 § 6 Jednacího řádu Soudu rozhodl dne 31. března 1999 výbor Velkého senátu, že případ bude přezkoumán Velkým senátem Soudu. Velký senát zahrnoval ex officio sira Nicolase Bratzu, soudce zvoleného za Spojené království (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 24 § 4 Jednacího řádu Soudu), L. Wildhabera, předsedu Soudu, E. Palmovou a C. L. Rozakise, místopředsedy Soudu, G. Resse, J.-P. Costu a M. Fischbacha, místopředsedy sekcí (článek 27 § 3 Úmluvy a ustanovení 24 § 3 a § 5 písm. a/ Jednacího řádu Soudu). Ostatními členy jmenovanými k doplnění Velkého senátu byli A. Pastor Ridruejo, G. Bonello, J. Makarczyk, P. Kuris, R. Türmen, F. Tulkensová, V. Strážnická, C. Bîrsan, P. Lorenzen a V. Butkevych (ustanovení 24 § 3 Jednacího řádu Soudu). Sir Nicolas Bratza, jenž se účastnil přezkoumání případu před Komisí, posléze stáhl svoji účast na zasedání Velkého senátu (ustanovení 28 Jednacího řádu Soudu). Vláda proto jmenovala lorda Reeda jako ad hoc soudce (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1 Jednacího řádu Soudu). Později nahradil A.B. Baka jako zastupující soudce G. Bonella, který se nemohl účastnit dalšího projednávání případu (ustanovení 24 § 5 písm. b/ Jednacího řádu Soudu).
3. Dne 23. června 1999 rozhodl předseda Soudu odepřít přístup veřejnosti ke všem dokumentům předloženým Soudu Vládou a stěžovatelem a Soud rozhodl o jednání s vyloučením veřejnosti.
4. Dne 1. června 1999 povolil předseda Soudu nevládní organizaci Justice, R. Bulgerovi a D. Fergusové, rodičům dítěte zavražděného V. a stěžovateli (viz níže odstavec 7) předložit písemné připomínky ohledně případu (článek 36 § 2 Úmluvy a ustanovení 61 § 3 Jednacího řádu Soudu). Dne 6. září 1999 povolil předseda Soudu rodičům oběti, aby se účastnili zasedání a předkládali ústní připomínky Soudu (ustanovení 61 § 3 Jednacího řádu Soudu).
5. Zasedání se konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 15. září 1999, společně se zasedáním ve věci V. v. Spojené království (stížnost č. 24888/94).

Před Soud předstoupili:

1. a) za Vládu H. Llewellyn, Ministerstvo pro zahraničí a Commonwealth, zmocněnec, D. Pannick, QC, advokát, M. Shaw, advokát, právní poradci, S. Bramley, Ministerstvo vnitra, J. Lane, Ministerstvo vnitra, T. Morris. Vězeňská služba Jejího Veličenstva, poradci;
2. b) za stěžovatele T. B. Higgs, QC, advokát, J. Nutter, advokát, právní poradci, D. Lloyd, poradce pro procesní otázky,
3. c) za stěžovatele V. E. Fitzgerald QC, advokát, B. Emmerson, advokát, právní poradci, J. Dickinson, poradce pro procesní otázky, T. Loflin, advokát, poradce,

4. d) za rodiče oběti R. Makin, poradce pro procesní otázky, poradce R. Bulgera, S. Sexton, poradce pro procesní otázky, poradce D. Fergusonové, M. Montefiore, poradce.

Soud vyslechl výpovědi E. Fitzgeralda, B. Higgse, R. Makina, S. Sextona a D. Pannicka a také odpověď D. Pannicka na otázku položenou jedním z členů Soudu.

6. Dne 24. listopadu 1999 nahradil J. Casadevall V. Strážnickou, která se nemohla účastnit dalšího projednávání případu (ustanovení 24 § 5 písm. b/ Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Řízení
3. Trestný čin
4. Stěžovatel se narodil v srpnu 1982.

Dne 12. února 1993, ve věku deseti let, se spolu s V. (stěžovatelem v případě č. 24888/94) nedovoleně vzdálil ze školy a společně unesli z prostoru před nákupním střediskem dvou- ročního chlapce, kterého na o dvě míle vzdáleném místě ubili k smrti a nechali ležet na kolejích tak, aby byl přejet vlakem.

2. Trestní řízení
3. Stěžovatel a V. byli v únoru 1993 vzati do vyšetřovací vazby.
4. Řízení probíhalo veřejně po dobu tří týdnů v listopadu 1993 na Korunním soudě v Prestonu před soudcem a dvanácti členy poroty. Během dvou měsíců, které předcházely procesu, navštívili oba stěžovatelé v doprovodu sociálních pracovníků soudní místnost a seznámili se s jednotlivými částmi řízení a personálem soudu prostřednictvím „dětského svědeckého balíčku“, obsahujícího knihy a hry.

Před řízením i během něho byla případu věnována rozsáhlá národní a mezinárodní pozornost. Během řízení byli obžalovaní při příjezdu k soudu očekáváni nepřátelským davem. Několikrát došlo k pokusům zaútočit na automobily přivážející je k soudu. Místa pro tisk a galerie pro veřejnost v soudní síni byly plné.

Řízení bylo vedeno se stejnou formálností, jako kdyby se jednalo o dospělé pachatele. Soudce a právní zástupci byli oblečeni do talárů a paruk. Řízení bylo však s ohledem na věk obžalovaných do jisté míry upraveno. Obžalovaní seděli vedle sociálních pracovníků a na vyvýšených lavicích. Jejich rodiče a právní zástupci seděli nedaleko. Doba zasedání byla zkrácena tak, aby odpovídala školnímu vyučování (od 10.30 do 15.30, s hodinovou přestávkou na oběd), a každou hodinu byla učiněna desetiminutová přestávka. Během přerušení jednání bylo obžalovaným dovoleno trávit čas s rodiči a sociálními pracovníky v hracím koutku. Soudce rozhodl přerušit zasedání, kdykoliv by mu sociální pracovníci nebo právní zástupci naznačili, že některý z obžalovaných vykazuje známky stresu nebo únavy. K tomu došlo jednou.

10. V den zahájení řízení, 1. listopadu 1993, vydal soudce podle oddílu 39 zákona o dětech a mladistvých z roku 1933 (viz níže odstavec 30) nařízení o zákazu zveřejňování jmen, adres nebo jiných k identifikaci stěžovatele nebo V. sloužících údajů nebo jejich fotografií.

V týž den předložil právní zástupce stěžovatele žádost o zastavení řízení s odůvodněním, že řízení by z důvodu povahy a rozsahu mediálního zájmu bylo nespravedlivé. Po vyslechnutí této žádosti soudce stanovil, že není odůvodněnou obava, že by obžalovaní byli postiženi vážnými předsudky takového rozsahu, aby nebylo možné konat spravedlivý proces. Odkázal přitom na varování, které udělil členům poroty, upomínaje je na to, aby ignorovali vše, co slyšeli nebo viděli mimo soudní místnost.

11. Během procesu předložil státní zástupce důkazy s cílem prokázat, že obžalovaní byli trestně odpovědní za své jednání a že znali nesprávnost svého jednání (viz níže odstavec 27).

Stěžovatel odmítl být vyšetřen Dr. Susan Baileyovou, psychiatričkou povolanou státním zástupcem. Dr. Eileen Vizardové, psychiatričce pro děti a mladistvé, povolané původně právními zástupci T., bylo nařízeno, aby vypovídala před soudem. Ve své zprávě z 5. listopadu 1993 připravené pro zástupce stěžovatele vyjádřila Dr. Vizardová názor, že stěžovatel disponuje dobrou nebo přinejmenším průměrnou inteligencí, na otázky odpovídá spontánně a správně a v únoru stejného roku byl schopen rozeznat rozdíl mezi tím, co je špatné, a tím, co je dobré, konkrétně že je špatné odebrat dítě matce, zranit je a nechat je ležet na kolejích. Mimoto shledala, že stěžovatel vykazuje znaky posttraumatického stresu, včetně neustálého zaobírání se detaily svého činu, obecně vysokou míru úzkosti, nechutenství a nespavosti. Tento psychický stav spolu s absencí jakékoliv terapeutické péče od momentu spáchání projednávaného trestného činu omezuje podle názoru Dr. Vizardové schopnosti obžalovaného komunikovat se svými právními zástupci a přiměřeně se obhajovat. Dr. Vizardová dále uvedla, že, ačkoliv považuje stěžovatele za způsobilého k účasti na trestním řízení, má jisté obavy, aby posttraumatické stresové symptomy nenarušily jeho schopnost porozumět jednotlivým částem řízení.

Státní zástupce také předvolal ředitelku školy navštěvované oběma chlapci. Ta uvedla, že od věku čtyř nebo pěti let si jsou děti vědomy toho, že je špatné uhodit jiné dítě prostřednictvím zbraně nebo jiného nebezpečného nástroje. Dále uvedla, že V. a stěžovatel si byli vědomi špatnosti svého jednání. Další učitel učinil výpověď ve stejném smyslu.

12. Mimoto vypovědělo několik osob, které viděly V. a stěžovatele v nákupním centru, ze kterého byl dvouletý chlapec unesen, nebo které viděly všechny tři chlapce na několika místech mezi nákupním centrem a okolím kolejí, na kterých bylo později tělo oběti nalezeno. Před soudem byly přehrány magnetofonové pásky s rozhovory policie s V. a se stěžovatelem. Ani stěžovatel ani V. nevypověděli.
13. Ve svém shrnutí pro porotu poznamenal soudce, že vystoupení svědků před soudem bylo podrobeno značnému zájmu veřejnosti a že se někteří svědkové museli střetnout s davem fotografů. Svědkové museli vypovídat v soudní síni plné lidí a není překvapující, že mnozí z nich byli ovládnuti emocemi a někteří nemluvili dost zřetelně. Toto je jeden z faktorů, které by měly být vzaty v úvahu při hodnocení jejich svědectví. Soudce dále porotu obeznámil mimo jiné s tím, že trestní stíhání musí, mimo kritérií spojených s žalovanými trestnými činy, splňovat i kritérium jistoty ohledně zjištění, zda stěžovatel a V. věděli, že to, co konají, je nesprávné.
14. Dne 24. listopadu odsoudila porota V. a stěžovatele za únos a vraždu. Žádný ze stěžovatelů se proti rozsudku neodvolal.
15. Následně po odsouzení upravil soudce nařízení podle oddílu 39 zákona z roku 1933 (viz výše odstavec 10) za účelem zveřejnění jmen stěžovatele a V., nikoliv však jakýchkoliv jiných údajů. Následujícího dne – 25. listopadu 1993 – byla jejich jména, fotografie a další detaily zveřejněny v novinách po celé zemi. Dne 26. listopadu 1993 rozhodl soudce o zákazu zveřejnění údajů o místech, kde byli oba chlapci drženi, nebo jakýchkoliv jiných detailů, které by mohly vést ke zjištění jejich místa pobytu nebo charakteru péče, které byli podrobeni.
16. Dopad řízení na stěžovatele
17. Dr. Eve Jonesová ze Soudní služby pro mladistvé, která pracovala s T. od května 1995, uvedla ve svém nálezu ohledně stěžovatele, že „vytváření vztahu důvěry byl dlouhý a těžký proces, příčina čehož leží částečně ve (stěžovatelově) strachu z odplaty a mediálním zájmu, částečně v jeho vrozeném strachu a nesympatiích vůči psychiatrům“. V zájmu vytváření vztahu vzájemné důvěry souhlasila Dr. Jonesová s tím, že setkání se stěžovatelem budou důvěrná a veškeré pokroky budou definovány jen v obecných pojmech. Z toho vyplývá, že existuje jen omezené množství podkladů z oblasti psychiatrie vztahujících se, inter alia, k dopadu trestního řízení na

stěžovatele.

18. Ve své zprávě pro Soud stěžovatel uvedl, že v důsledku podmínek, za kterých byl souzen, nebyl schopen sledovat celý proces nebo činit rozhodnutí ve svém nejlepším zájmu. Podle svých slov jej trestní řízení zastrašovalo a zapříčiňovalo v něm pocity úzkosti a nátlaku.
19. Sir Michael Rutter, profesor dětské psychiatrie při Institutu pro psychiatrii na Londýnské univerzitě, uvedl ve své zprávě o stěžovateli V. následující:

„Byla mi také položena otázka ohledně mentálního a emocionálního dopadu veřejného trestního soudního řízení na děti obecně a zvláště na V. Podle mého názoru má soudní proces dva negativní dopady na děti o stejném věku jako V. Zaprvé, jeden z důsledků účasti na dlouhém soudním řízení je nevyhnutelné prodlení při poskytování nutné psychologické a terapeutické péče. Desetileté dítě má před sebou ještě mnoho let psychologického rozvoje, a pokud je tento narušen soudním procesem, je velmi důležité, aby toto přerušení netrvalo příliš dlouho. Zvláště pokud se dítě dopustilo závažného činu jako je zabití jiného dítěte, je velmi důležité, aby bylo schopno pochopit podstatu svého činu a všechny jeho následky. Toto není možné, dokud není trestní řízení uzavřeno a není zodpovězena otázka viny. Proto docházím k závěru, že zdlouhavá podstata trestního řízení má nutně negativní následky pro desetileté či jedenáctileté dítě (nebo i pro starší).

Skutečnost, ze trestní řízení je veřejné a že jsou během něj cítit často extrémně negativní reakce veřejnosti, je dalším potencionálně škodlivým faktorem. Je velmi důležité, aby si mladí lidé, kteří se dopustili závažného činu, uvědomili jak vážnost svého činu, tak následky, které s sebou pro ně tento čin nese. Toto je však právě veřejností trestního řízení výrazně ztíženo …“

1. Rozsudek
2. Uvěznění po dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva a stanovení sazby
3. Následně po usvědčení z vraždy byli stěžovatel a V. soudcem v souladu se zákonem (viz níže odstavec 34) uvězněni po dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva.

Soudce následně doporučil, aby oba chlapci vykonali v zájmu splnění kritérií retribuce a obecné prevence trest o délce osmi let (viz níže odstavce 38-40). Soudce podotkl, že nebyl schopen určit vinu každého z chlapců zvlášť, a uvedl:

„Bude muset být vynaloženo značné úsilí, než bude kterýkoliv z obou chlapců vpuštěn zpět do společnosti. Bude nutná psychoterapeutická, psychologická a výchovná péče. Na jedné straně musí být oba chlapci plně rehabilitováni a nesmí představovat nebezpečí pro ostatní, na druhé straně ale také existuje velmi reálné nebezpečí pokusu o odplatu ze strany ostatních. … Pokud by se v případě obžalovaných jednalo o dospělé osoby, stanovil bych délku trestu nutnou ke splnění kritérií retribuce a obecné prevence na osmnáct let. Tito chlapci však pocházejí z rodin s vysokou mírou sociální a emocionální deprivace. Vyrostli v atmosféře hroutících se manželství, kde byli vystaveni, viděli nebo sami zakusili zneužívání, opilost a násilí. Nepochybuji o tom, ze oba chlapci zhlédli filmy ukazující násilné nebo aberantní scény.

Podle mého názoru je, po zvážení všech okolností a věku obžalovaných, přiměřená délka vazby nutné ke splnění požadavků retribuce a obecné prevence v případě vraždy osm let. …

Osm let je v očích deseti nebo jedenáctiletého dítěte „hodně moc let“. Oba chlapci jsou teď dětmi. Za osm let budou mladými muži.“

20. Nejvyšší soudce doporučil sazbu deseti let. Zástupci stěžovatelů předložili písemné návrhy ministru vnitra, který měl stanovit výši sazby.
21. Dopisem z 16. června 1994 informoval ministr vnitra stěžovatele, že rodina zavražděného dítěte předložila petici podepsanou 278 300 lidmi, ve které požadovala, aby bylo vzato v úvahu

jejich přesvědčení, že by oba chlapci neměli být nikdy propuštěni na svobodu. Petice byla doprovázena 4400 podpůrnými dopisy od veřejnosti. Ministr dále uvedl, že jeden z členů parlamentu předložil petici podepsanou 5900 lidmi požadujícími minimální sazbu dvacet pět let a že dále obdržel 21 281 kuponů z novin Sun požadujících doživotní trest odnětí svobody a dalších 1357 dopisů a menších petic, ze kterých 1113 požadovalo vyšší sazbu, než je sazba stanovená soudcem.

Zástupcům stěžovatele byla dána možnost předložit ministru vnitra další návrhy.

22. Dopisem z 22. července 1994 informoval ministr vnitra stěžovatele, že délka trestní sazby obnáší za účelem splnění kritérií retribuce a obecné prevence patnáct let. Dopis obsahoval mimo jiné následující:

„Ve svém rozhodnutí zohlednil ministr vnitra okolnosti trestného činu, doporučení obdržené od soudní moci, návrhy učiněné Vaším jménem a míru, ve které může být tento případ srovnáván s jinými případy. Ministr také zohlednil veřejný zájem o tento případ, který je podložen peticemi a jinými dokumenty, jejichž obsah byl zpřístupněn Vašim zástupcům naším dopisem z 16. června 1994, a potřebu udržet veřejnou důvěru v systém trestní spravedlnosti.

Ministr vnitra bere v úvahu, že v době, kdy jste se dopustil trestného činu, Vám bylo jen deset let. Dále uznává, že výše trestní sazby musí být mnohem nižší než v případě dospělého.

Ministr vnitra zvážil návrhy, které byly učiněny Vaším jménem ohledně míry Vaší viny a viny spoluobžalovaného. Ministr vnitra bere v úvahu, že soudce první instance nebyl schopen v tomto ohledu jednoznačně rozhodnout. Ministr vnitra dospěl ke stejnému závěru.

Doporučení učiněná soudcem první instance a Nejvyšším soudcem ohledně trestní sazby zněla na osm respektive deset let. Soudce první instance dodal, že pokud by obžalovaní byli plnoletí, obnášela by přiměřená sazba osmnáct let. Ministr vnitra zohlednil tyto názory. Jeho názor zní, že v tomto případě se jednalo o výjimečně krutý a sadistický čin proti velmi mladé a bezbranné oběti, který byl uskutečněn v časovém rozpětí několika hodin. Ministr vnitra je toho názoru, ze pokud by se tohoto trestného činu dopustil dospělý, pohybovala by se přiměřená trestní sazba v oblasti okolo dvaceti pěti a nikoliv osmnácti let, jak navrhnul soudce první instance.

Z těchto důvodů a se zohledněním věku, ve kterém jste se trestného činu dopustil, rozhodnul ministr vnitra stanovit ve Vašem případě sazbu patnáct let. Taková sazba je v podle názoru ministra vnitra konsistentní se sazbami stanovenými v jiných obdobných případech.

Ministr vnitra je připraven zvážit jakékoliv další nové návrhy ohledně délky sazby, které Vy nebo Vaši zástupci případně přednesete, a ve světle nových faktů trestní sazbu přiměřeně snížit.“

2. Revizní soudní řízení
3. Stěžovatel zahájil revizní soudní řízení, ve kterém mimo jiné zpochybnil trestní sazbu stanovenou ministrem vnitra jako nepřiměřeně dlouhou a stanovenou bez řádného ohledu na potřebu rehabilitace. Povolení k zahájení řízení bylo uděleno 7. listopadu 1994.
4. Dne 2. května 1996 potvrdil senát Nejvyššího soudu oprávněnost části ze stěžovatelových stížností. Dne 30. července 1996 zamítl odvolací soud odvolání ministra vnitra. Dne 12. června 1997 zamítla Sněmovna lordů svou většinou odvolání ministra vnitra a připustila stěžovatelovo protiodvolání. Sněmovna lordů většinově shledala, že jednání ministra vnitra bylo protiprávní, protože stanovil takovou sazbu, která naprosto nezohledňovala rozvoj dítěte uvězněného na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva. Většina členů Sněmovny lordů také vyslovila názor, že při stanovování sazby vykonává ministr vnitra stejnou moc, jakou vykonává soudce

vynášející rozsudek, a tudíž musí stejně jako soudce zůstat neutrální vůči tlaku ze strany veřejného mínění. Protože ministr vnitra učinil nesprávné rozhodnutí, když vzal v úvahu protesty veřejnosti ohledně výše stanovené sazby, a jednal formálně nespravedlivým způsobem, bylo jeho rozhodnutí označeno za protiprávní (viz níže odstavec 41). Platnost sazby stanovené ministrem vnitra byla s ohledem na tuto skutečnost zrušena.

5. Dne 10. listopadu 1997 informoval ministr vnitra Parlament o tom, že bude pod vlivem rozhodnutí Sněmovny lordů aplikovat novou politiku ve vztahu k mladistvým či nezletilým pachatelům usvědčeným z vraždy a uvězněným na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva. V rámci této politiky zachová sazbu, která měla původně být přezkoumána ve světle pachatelova pokroku a vývoje. Ministr vnitra vyzval pachatelovy reprezentanty, aby předložili návrhy ohledně stanovení nové trestní sazby.
6. V době přijetí tohoto rozsudku nebylo učiněno žádné rozhodnutí ohledně stěžovatelovy sazby. Vláda informovala ve své zprávě Soud, že ačkoliv stěžovatel V. předložil návrhy ohledně přiměřené délky trestní sazby, ze strany stěžovatele T. zatím podobné návrhy předloženy nebyly, a ministr vnitra si mimoto vyžádal nezávislý psychiatrický posudek obou pachatelů.
7. Relevantní vnitrostátní právo a právní praxe
8. Věk trestní odpovědnosti
9. V souladu s oddílem 50 zákona o dětech a mladistvých z roku 1933, doplněným oddílem 16 odst. 1 zákona o dětech a mladistvých z roku 1963 („zákon z roku 1933“), je věk trestní odpovědnosti v Anglii a Walesu deset let. Žádné dítě, které nedosáhlo této hranice, nemůže být shledáno vinným ze spáchání trestného činu. Hranice deseti let byla potvrzena Výborem pro vnitřní záležitosti (složeným z členů Parlamentu) v říjnu 1993 (Mladiství pachatelé, šestá zpráva ze zasedání 1992-93, Stálá kancelář Jejího Veličenstva). V době konání trestního řízení se stěžovatelem bylo dítě mezi deseti a čtrnácti lety subjektem domněnky, že nevědělo, že jeho jednání je špatné (doli incapax). Tato domněnka musela být vyšetřujícím orgánem vyvrácena a muselo být nade vší pochybnost prokázáno, že dítě v době trestného činu vědělo, že jeho jednání je špatné, a to nikoliv špatné pouze ve smyslu nicotné újmy (C. /mladistvý/ v. Generální prokurátor /1996/, Appeal Cases 1).

Domněnka doli incapax byla mezitím s účinností od 30. září 1998 zrušena (oddíl 34 zákona o zločinu a porušování veřejného pořádku z roku 1998).

1. Způsob řízení v případě dětských obžalovaných
2. V souladu s oddílem 24 zákona o nižších soudech z roku 1980 jsou děti a mladiství do osmnácti let subjektem sumárního řízení před nižším soudem, kde se řízení obvykle koná před specializovaným tribunálem pro mladistvé s neformálním způsobem řízení, ze kterého je veřejnost vyloučena.

Výjimku tvoří děti a mladiství obvinění z vraždy, zabití nebo z trestného činu, jehož sazba v případě, že se jej dopustí dospělý, překračuje čtrnáct let odnětí svobody. Tito jsou souzeni na Korunním soudu před soudcem a porotou.

1. Ochrana soukromí dětských obžalovaných
2. V případě, že je dítě souzeno před soudem pro mladistvé, platí podle oddílu 49 zákona z roku 1933 automaticky zákaz zveřejnění jména dítěte, jeho soukromých údajů, jeho fotografie nebo dalších údajů umožňujících jeho eventuální identifikaci. Soud může, pokud to podle jeho úvahy bude ve veřejném zájmu, po vynesení odsuzujícího rozsudku toto omezení zrušit.
3. Pokud je dítě souzeno před Korunním soudem, neexistuje obecně žádné omezení ohledně přístupu veřejnosti k informacím o pachatelích. Vyšetřující soudce však může vydat nařízení podle oddílu 39 zákona z roku 1933, který stanoví:

„(1) Ve vztahu k jakémukoliv řízení před kterýmkoliv soudem … může soud stanovit, že:

1. a) žádná novinová zpráva z řízení nesmí odhalit jméno, adresu nebo školu nebo obsahovat detaily určené k identifikaci kteréhokoliv dítěte nebo mladistvého, jehož se řízení týká, ať už se jedná o osobu, kterou, proti které nebo ohledně které je řízení vedeno, nebo která v tomto řízení vystupuje v roli svědka,
2. b) v žádných novinách nesmí být zveřejněno žádné vyobrazení ukazující nebo zahrnující některé z dětí nebo mladistvých osob, kterých se řízení týká způsobem výše stanoveným,

…

(2) Kdo zveřejní cokoliv, co je rozporu s takovým povolením, bude v souhrném řízení odsouzen k pokutě za každý přestupek, jehož se dopustil …“

Toto ustanovení bylo rozšířeno oddílem 57 odst. 4 zákona o dětech a mladistvých z roku 1963, zahrnujícím televizní a rádiové vysílání.

Odvolací soud dospěl při interpretaci oddílu 39 k názoru, že pokud Parlament záměrně rozlišuje mezi řízením před soudem pro mladistvé, kde platí presumpce vyloučení veřejnosti, a řízením před Korunním soudem, kde platí presumpce opačná, pak může být oddíl 39 zákona z roku 1933 aplikován jen při existenci dobrého důvodu (R. v. Lee /mladistvý/, 96 Criminal Appeal Reports 188).

1. Způsobilost vystupovat před soudem a schopnost porozumět trestnímu řízení
2. Obžalovaný je „nezpůsobilý vystupovat před soudem“, pokud z důvodu nezpůsobilosti, jako je například duševní choroba, „nedisponuje dostatečným intelektem, aby mohl dávat pokyny svým zástupcům, vyjádřit se ohledně obžaloby, apelovat na porotce, porozumět důkazům a vypovídat“ (R. v. Robertson, 52 Criminal Appeal Reports 690). Otázka, zda obžalovaný je či není schopen vystupovat před soudem, musí být rozhodnuta porotou na základě písemného nebo ústního svědectví alespoň dvou znalců z oboru medicíny. Pokud porota shledá obžalovaného nezpůsobilým, může být táž nebo jiná porota požádána o pokračování v řízení a rozhodnutí, zda se obžalovaný dopustil žalovaného činu či opomenutí, a pokud by tomu tak bylo, nařídit jeho umístění do ochranné léčby (zákon o trestním řízení s duševně nemocnými z roku 1964, oddíly 4, 4A a 5). Řízení může být také odloženo na neurčito do doby, než obžalovaný opět nabude způsobilosti.
3. V případě Kunnath v. Stát (/1993/ 1 Weekly Law Reports 1315) zrušila Soukromá královská rada rozsudek nad nevzdělaným rolníkem z Keraly v Jižní Indii, jenž byl na Mauritiu odsouzen k smrti za vraždu při procesu vedeném v jazyce, jemuž nerozuměl, a kde pro něj výpovědi svědků nebyly překládány tlumočníkem. Soukromá královská rada uvedla mimo jiné:

„Základním principem trestního práva je, že řízení v případě závažného trestného činu má být vedeno v přítomnosti obžalovaného. Podstata tohoto principu není naplněna jen pouhou fyzickou přítomností obžalovaného, nýbrž tím, že obžalovaný díky své přítomnosti porozumí řízení a rozhodne, které svědky chce předvolat, zda chce či nechce vypovídat, a pokud ano, ohledně kterých okolností souvisejících s proti němu vznesenou obžalobou.“

1. Uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva
2. Povaha uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva
3. V Anglii a Walesu je zákonná trestní sazba pro dospělé usvědčené z vraždy doživotní odnětí svobody (zákon o vraždách /a zrušení trestu smrti/ z roku 1967). Dospělí odsouzení za jisté násilné nebo sexuální delikty, například zabití, znásilnění nebo loupežné přepadení, mohou být odsouzeni k doživotnímu odnětí svobody podle úvahy soudce první instance, a to v případech, kdy (i) tento soudce považuje spáchaný trestný čin za závažný a (ii) pokud existují výjimečné okolnosti demonstrující, že pachatel představuje nebezpečí pro společnost a že není možné říci, kdy se toto nebezpečí zrealizuje.

4. Pachatelé ve věku méně než osmnáct let usvědčení z vraždy jsou automaticky uvězněni na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva v souladu s oddílem 53 odst. 1 zákona o dětech a mladistvých z roku 1933 (v platném znění), který stanovuje:

„Osoba odsouzená za trestný čin, která dle zjištění soudu nedosáhla v době spáchání trestného činu hranice osmnácti let, nebude, pokud byla usvědčena z vraždy, odsouzena k doživotnímu odnětí svobody ani k trestu smrti ani o ní nebude veden trestní záznam, nýbrž bude místo toho odsouzena k uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva, přičemž bude držena na takovém místě a za takových podmínek, jaké stanoví ministr vnitra."

Do dosažení věku osmnácti let bude dítě nebo mladistvý, na něhož byla uvalena vazba na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva, držen v dětském domově nebo jiném zařízení poskytujícím podmínky přiměřené jeho věku. Dosažením věku osmnácti let splní uvězněný podmínky pro převedení do ústavu pro mladistvé delikventy a ve věku jednadvaceti let splní podmínky pro výkon vazby za stejných podmínek jako dospělý usvědčený z vraždy.

35. V době stěžovatelova odsouzení znamenalo odsouzení k uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva uvěznění dítěte nebo mladistvého na neurčitou dobu, jejíž délka zcela závisela na rozhodnutí ministra vnitra. Ministr vnitra měl možnost předložit případ uvězněného dítěte k vyjádřeni Poradnímu výboru pro podmínečné propuštění a v případě, že se tento poradní výbor vyjádřil pozitivně ohledně propuštění uvězněného dítěte, mohl toto dítě propustit (zákon o trestní spravedlnosti z roku 1991 /"zákon z roku 1991"/, oddíl 35 odst. 2 a 3 a oddíl 43 odst. 2; viz řeč lorda Browne-Wilkinsona ve Sněmovně lordů, R. v. ministr vnitra, ex parte V. a T. /1998/Appeal Cases 407 na str. 492A-F, násl. „Ex parte V. a T.").
36. Dne 1. října 1997 vstoupil v platnost oddíl 28 zákona o zločinu (rozsudcích) z roku 1997 za účelem implementace rozsudku Evropského soudu v případech Hussain a Singh (rozsudek Hussain v. Spojené království z 21. února 1996, Reports of Judgements and Decisions 1996-I, str. 252, a rozsudek Singh v. Spojené království z 21. února 1996, Reports 1996-1, str. 280). Oddíl stanovuje, že po vypršení stanovené délky sazby (viz níže odstavce 38-40) bude rozhodnutí o podmínečném propuštění pachatele, který v době zločinu ještě nedosáhl věku osmnácti let, odsouzeného za zločin vraždy k výkonu vazby na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva záviset na Poradním výboru pro podmínečné propuštění a nikoliv, jak tomu bylo doposud, na ministru vnitra.
37. Osoba uvězněná na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva, která byla podmínečně propuštěna, může být v závislosti na rozhodnutí Poradního výboru kdykoliv povolána zpět k výkonu vazby.
38. „Sazba"
39. Během let přijal ministr vnitra při výkonu svého práva na rozhodnutí o propuštění pachatelů odsouzených k doživotnímu odnětí svobody politiku „sazby". Tato politika byla poprvé vyhlášena v Parlamentu Leonem Brittanem dne 30. listopadu 1983 (Hansard, /Rozpravy ve Sněmovně reprezentantů/, sloupce 505-507). Ve své podstatě znamená politika „sazby" rozčlenění doživotního trestu na části, konkrétně na retribuci, obecnou prevenci a ochranu veřejnosti. „Sazba" představuje nejkratší možnou dobu, kterou musí pachatel strávit ve vazbě, aby byly splněny požadavky retribuce a obecné prevence. Ministr vnitra předá případ Poradnímu výboru nejdříve tři roky před vypršením této sazby a do momentu vypršení celé sazby se zdrží výkonu svého práva na podmínečné propuštění pachatele (per Lord Brown-Wilkinson, Ex-parte V. a T., op. cit. na str. 492G-493A).
40. V souladu s oddílem 34 zákona z roku 1991 je trestní sazba pro pachatele, který ze zákona nemusí ale může byt odsouzen k doživotnímu odnětí svobody, stanovena soudcem první instance po vynesení odsuzujícího rozsudku. Po vypršení této trestní sazby může odsouzený požádat ministra vnitra o postoupení svého případu Poradnímu výboru, který disponuje

pravomocí rozhodnout o jeho propuštění, pokud konstatuje, ze není nadále nutné držet pachatele ve vazbě z důvodu ochrany společnosti.

41. Odlišná pravidla platí podle zákona z roku 1991 pro osoby uvězněné na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva nebo pro osoby, které za svůj čin mohou být odsouzeny výhradně k doživotnímu trestu. V případě těchto osob rozhoduje o délce trestní sazby ministr vnitra. Názor soudce první instance stejně jako názor Nejvyššího soudce je sdělen odsouzenému po skončení řízení. Odsouzenému je umožněno předložit stížnost ministru vnitra, který následně stanoví sazbu s tím, že má právo odchýlit se od názoru soudců (R. v. ministr vnitra, ex parte Doody /1994/, odvolání 531, viz vyjádření ministra vnitra Michaela Howarda před Parlamentem ze dne 27. července 1993, Hansard, /Rozprava ve Sněmovně reprezentantů/, sloupce 861-864).
42. Ve stěžovatelem zahájeném revizním soudním řízení (Ex parte V. a T.) se Sněmovna lordů mimo jiné vyjádřila k povaze stanovování trestní sazby v případě odsouzení na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva.

Lord Steyn prohlásil:

„Výchozím bodem je analýza povahy pravomoci stanovovat trestní sazbu, vykonávané ministrem vnitra. Ministerstvo vnitra vysvětlilo ve zprávě vydané na pokyn ministra vnitra následující: „Ministr vnitra musí za každých okolností jednat stejně nezaujatě a spravedlivě jako soudce vynášející rozsudek.“ Srovnání mezi postavením ministra vnitra při stanovování trestní sazby a postavením soudce vynášejícího rozsudek je správné. Při stanovování trestní sazby vykonává ministr vnitra, v rozporu s ústavním principem oddělení výkonné a soudní moci, klasickou roli soudce. Parlament svěřil zákonnou pravomoc stanovit trestní sazbu do rukou ministra vnitra. To nemění nic na tom, že se tato pravomoc rovná pravomoci, kterou vykonává soudce při vynášení rozsudku.“

Lord Hope prohlásil:

„Stanovení trestní sazby, které má za účel určit minimální dobu odnětí svobody, je samo o sobě určitou formou trestání. Stanovení trestní sazby má, jak poznamenal lord Mustill v případě R. v. ministr vnitra, ex parte Doody na str. 557A-B, charakter ortodoxního výkonu soudní pravomoci, který se řídí podle okolností případu, osoby pachatele a kritérii retribuce a obecné prevence při určování přiměřené nejkratší doby, kterou pachatel musí strávit ve vazbě. Soudce se musí při svých pokynech vůči ministru vnitra ohledně délky sazby těmito skutečnostmi řídit. … Pokud chce ministr vnitra stanovit délku trestní sazby sám a svým rozhodnutím tak nahradit rozhodnutí soudu, musí se řídit týmiž pravidly.“

Lord Hope se také vyjádřil ohledně stanovení trestní sazby v případě dětského pachatele:

„Přístup, který ignoruje rozvoj a pokrok dítěte v průběhu vazby jako faktor relevantní pro jeho eventuální propuštění, je protiprávní přístup. Stanovování trestu u dospělých, odsouzených ze zákona k doživotnímu trestu odnětí svobody, které nebere ohled na rozvoj a pokrok odsouzeného během vazby, není slučitelné s požadavkem ochrany a péče o dítě během doby, ve které je ve vazbě.“

Lord Goff mimo jiné uvedl:

„… pokud ministr vnitra při stanovováni trestní sazby pachatele ze zákona odsouzeného k doživotnímu odnětí svobody užívá své pravomoci podle oddílu 35, vykonává tím funkci úzce analogickou s funkcí soudce, což má za následek, že je při výkonu této funkce podroben týmž omezením jako soudce vynášející rozsudek. Pokud by vzal při svém rozhodování v úvahu názor veřejnosti ohledně daného případu, zohlednil by tím nerelevantní faktor, čímž by se výkon jeho pravomoci stal protiprávním.

V tomto kontextu bych rád rozlišil na jedné straně názor veřejnosti obecného charakteru, například ohledně častého výskytu jistých druhů deliktů, a potřeby potrestání těch, kteří se těchto deliktů dopouštějí, a na straně druhé názor veřejnosti vyjadřující touhu po uvalení těžkého trestu na konkrétního pachatele.

42. Dne 10. listopadu prohlásil ministr vnitra, že s ohledem na rozhodnutí Sněmovny lordů přijme následující politiku při stanovování trestní sazby pro mladistvé pachatele odsouzené za vraždu a uvězněné na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva:

„I nadále budu zohledňovat názor vyšetřujícího i Nejvyššího soudce při rozhodování, jaký trest je vhodný v případě osoby odsouzené podle oddílu 53 odst. 1 zákona o dětech a mladistvých z roku 1933. S ohledem k tomuto názoru a k osobnosti pachatele poté stanovím počáteční trestní sazbu; i nadále budu přijímat návrhy podané jménem uvězněného a činit v tomto ohledu rozhodnutí.

Úředníci ministerstva budou dostávat roční zprávy o pokroku a vývoji mladistvých odsouzených podle oddílu 53 odst. 1, jejichž počáteční sazba dosud nevypršela. Pokud se ukáže možnost pro snížení sazby, bude daný případ předložen ministrovi.

Pokud vypršela polovina počáteční sazby, já nebo osoba jednající mým jménem zvážíme zprávu ohledně vězňova pokroku a vývoje a vyzveme k předložení návrhů ohledně délky sazby s cílem určit, zda je původně stanovená sazba stále přiměřená.“

III. Relevantní mezinárodní listiny

1. Minimální standardní pravidla OSN týkající se výkonu soudnictví za účasti mladistvých (Pekingská pravidla)
2. Pekingská pravidla byla přijata Valným shromážděním OSN dne 29. listopadu 1985. Tato pravidla nejsou závazným mezinárodním právem; v preambuli jsou státy vyzvány, avšak nikoliv zavázány, k jejich přijetí. Jejich relevantní části stanovují:
3. Věk trestní odpovědnosti

4.1. V právních systémech uznávajících koncept věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých nemá tato hranice s ohledem na emoční, mentální a intelektuální zralost ležet příliš nízko.

Komentář

Věková hranice trestní odpovědnosti je odlišná v závislosti na dějinném a kulturním vývoji. Moderní přístup se musí řídit tím, zda je dítě schopno mentálně zpracovat morální a psychologické komponenty trestní odpovědnosti, tj. zda je možno dané dítě považovat za odpovědné za zásadně antisociální chování s ohledem na jeho individuální schopnost vnímání a chápání. Pokud je hranice věku trestní odpovědnosti stanovena příliš nízko nebo pokud tato hranice vůbec neexistuje, stává se koncept trestní odpovědnosti bezpředmětným. Obecně existuje úzký vztah mezi konceptem odpovědnosti za delikventní nebo antisociální chování a jinými sociálními právy a odpovědnostmi (jako např. rodinný status, plnoletost, atd.).

Mělo by proto být vyvinuto úsilí ohledně stanovení přijatelné nejnižší věkové hranice.

…

8. Ochrana soukromí

8.1. Soukromí mladistvého má být chráněno ve všech stadiích řízení tak, aby nedošlo k újmě prostřednictvím nepatřičné publicity nebo procesem nálepkování.

8.2. V zásadě nemají být zveřejněny žádné informace vedoucí k identifikaci mladistvého pachatele.

…

17. Základní principy pro vynášení odsuzujícího rozsudku

17.1. Vynesení rozsudku příslušnou autoritou se musí řídit následujícími principy:

1. a) Učiněná opatření mají být vždy v souladu nejen s okolnostmi a závažností trestného činu, ale také s osobností a potřebami dítěte stejně jako s potřebami společnosti;
2. b) Osobní svoboda mladistvého může být omezena jedině po řádné úvaze a má být omezena na možné minimum;

…

1. d) Blaho mladistvého má být vedoucím faktorem při posuzování jeho případu.

…

Komentář

Ustanovení 17.1. písm. b) předpokládá, že striktně punitivní přístup není přiměřený. Zatímco v případech dospělých pachatelů a eventuálně v případech závažných trestných činů spáchaných mladistvými může být čistě retributivní sankce v jistém smyslu pozitivní, v případě mladistvých pachatelů by však takový přístup měl být vždy převážen zájmem o ochranu blaha a budoucnosti mladé osoby.

1. Úmluva OSN o právech dítěte z roku 1989
2. Tato smlouva (dále zmiňovaná jako „Úmluva OSN“), přijatá Valným shromážděním Spojených národů dne 20. listopadu 1989, je podle mezinárodního práva závazná pro státy, které jsou smluvní stranou, včetně všech členských státu Rady Evropy.

Článek 3 písm. i) Úmluvy OSN stanovuje:

„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.“

Článek 37 písm. a) a b) stanovuje:

„Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí aby:

1. a) žádné dítě nebylo podrobeno mučení nebo jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Za trestné činy spáchané osobami mladšími osmnácti let nebude ukládán trest smrti a trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti propuštění na svobodu,
2. b) žádné dítě nebylo nezákonně nebo svévolně zbaveno svobody. Zatčení, zadržení nebo uvěznění dítěte se provádí v souladu se zákonem a používá se pouze jako krajní opatření a na nejkratší nutnou dobu,

…“

Článek 40 stanovuje ve svých relevantních částech:

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte obviněného, obžalovaného

nebo uznaného vinným z porušení trestního práva na takové zacházení, které rozvíjí smysl dítěte pro důstojnost a čest, které znovu posiluje úctu dítěte k lidským právům a základním svobodám jiných a bere ohled na věk dítěte, napomáhá znovuzačlenění a zapojení dítěte do prospěšného působení ve společnosti.
2. Za tímto účelem … státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zejména zabezpečují, aby:

…

1. b) každé dítě obviněné nebo obžalované z porušení trestního práva mělo přinejmenším tyto následující záruky:

…

(vii) aby ve všech stadiích řízení bylo plně uznáváno jeho soukromí.

3. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, usilují o vypracování zákonů a zákonných procedur, o zřizování orgánů a institucí zvlášť určených pro děti obviněné, obžalované nebo uznané vinnými z porušení trestního práva a zejména o:
4. a) stanovení nejnižší věkové hranice, před jejímž dosažením se děti považují za nezpůsobilé porušit trestní právo,
5. b) v případě potřeby přijetí opatření k zacházení s takovými dětmi bez užití soudní procedury za předpokladu plného dodržování lidských práv a právních záruk.
6. Zpráva Výboru pro práva dítěte ohledně Spojeného království
7. V závěrečném shrnutí ohledně Spojeného království (CRC/C/15/add. 34) z 15. února 1995 uvedl výbor ustanovený Organizací spojených národů za účelem monitorování dodržování Úmluvy OSN mimo jiné následující:

„35. Výbor doporučuje právní reformu s cílem zajistit, aby byl výkon soudnictví za účasti mladistvých orientován na dítě …

36. Výbor konkrétně doporučuje, aby bylo zváženo zvýšení věkové hranice trestní odpovědnosti na území Spojeného království
37. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966 („MPOPP“)
38. MPOPP stanovuje v článku 14 odst. 4, který se v zásadě shoduje s článkem 6 Úmluvy, že:

„V případě mladistvých osob má být při řízení brán ohled na jejich věk a vhodnost podpory jejich rehabilitace.“

1. Doporučení č. R(87) 20 Výboru ministrů Rady Evropy
2. Výše zmíněné doporučení, přijaté Výborem ministrů dne 17. září 1987, stanovuje mimo jiné:

„Výbor ministrů, podle ustanovení článku 15 písm. b) Stanov Rady Evropy,

…

Má za to, že reakce na trestnou činnost mladistvých by měla zohledňovat jejich osobnost a specifické potřeby, protože výše zmínění, vycházeje z principů ztělesněných v Úmluvě OSN o právech dítěte, potřebují zvláštní zacházení, a, kde je to potřeba, zvláštní léčbu.

Je přesvědčen, že trestní systém vztahující se na mladistvé pachatele by měl být i nadále charakterizován cílem výchovy a sociální integrace …

…

S ohledem na Minimální standardní pravidla OSN týkající se výkonu soudnictví za účasti mladistvých (Pekingská pravidla), doporučuje vládám členských států přehodnotit, je-li to nutné, jejich legislativu a praxi s přihlédnutím k:

…

4. zajištění, aby řízení s mladistvými probíhalo rychle a bez nežádoucích zdržení tak, aby byl zajištěn žádoucí výchovný efekt;
5. vyvarování se toho, aby proces s mladistvými probíhal před soudem pro dospělé, když jsou k dispozici i soudy pro mladistvé.

…

8. posílení právního statutu mladistých v průběhu procesu a uznání mimo jiné:

…

práv mladistvých na ochranu soukromí;

…“

1. Věk trestní odpovědnosti v Evropě
2. Věk trestní odpovědnosti v Evropě je sedm let na Kypru, v Irsku, ve Švýcarsku a Lichtenštejnsku; osm let ve Skotsku; třináct let ve Francii; čtrnáct let v Německu, Rakousku, Itálii a dále v mnohých východoevropských zemích; patnáct let ve skandinávských zemích, šestnáct let v Portugalsku, Polsku a Andoře; a konečně osmnáct let ve Španělsku, Belgii a Lucembursku.

ŘÍZENI PŘED KOMISÍ

49. Stěžovatel se odvolal ke Komisi dne 20. května 1994. Uvedl, že s ohledem na jeho nízký věk představovalo veřejné řízení před Korunním soudem určeným pro dospělé pachatele a punitivní charakter rozsudku porušení práva nebýt podroben nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu, zaručeného v článku 3 Úmluvy. Dále uvedl, že mu bylo v rozporu s článkem 6 Úmluvy odepřeno právo na spravedlivý proces, že byl diskriminován v rozporu s článkem 14 stanovujícím, že dítě, jemuž v době spáchání trestného činu nebylo ještě deset let, není trestně odpovědné; že vyřčený rozsudek znějící na uvěznění po dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva je v rozporu s jeho právem na svobodu podle článku 5; a že určení trestní sazby ministrem vlády a nikoliv soudcem porušila jeho v článku 6 zakotvené právo. Nakonec vznesl podle článku 5 § 4 Úmluvy stížnost proto, že mu nebyla poskytnuta příležitost, aby zákonnost jeho uvěznění byla přezkoumána soudním orgánem, jako například Poradním výborem pro podmínečné propuštění.
50. Komise prohlásila po zasedání dne 6. března 1998 stížnost (č. 24724/94) za přípustnou. Ve své zprávě z 4. prosince 1998 (dřívější článek 31 Úmluvy) vyjádřila poměrem sedmnácti hlasů ke dvěma názor, že ohledně trestního řízení se stěžovatelem nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy; poměrem čtrnácti hlasů k pěti, že ohledně trestního řízení se stěžovatelem došlo k porušení článku 6; poměrem patnácti hlasů ke čtyřem, že ohledně řízení se stěžovatelem nevyvstává nezávislá otázka pod článkem 14; poměrem sedmnácti hlasů ke dvěma, že nedošlo k porušení článků 3 a 5 § 1 ohledně rozsudku vyneseného nad stěžovatelem; a poměrem osmnácti hlasů k jednomu, že nedošlo k porušení článku 5 § 4.

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

51. Stěžovatel požádal ve své zprávě a během zasedání Soud, aby shledal, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy ohledně řízení a rozsudku, článku 14 ohledně diskriminace při stanovení trestní odpovědnosti, článku 6 § 1 ohledně řízení a postupu při stanovování trestní sazby, článku 5 § 1 ohledně rozsudku znějícího na uvěznění po dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva a článku 5 § 4 ohledně absence soudní revize zákonnosti jeho držení ve vazbě. Stěžovatel také požádal Soud o náhradu nákladů a výdajů spojených s řízením ve Strasbourgu.

Vláda požádala Soud, aby prohlásil stěžovatelovy výhrady ohledně trestního řízení za nepřípustné z důvodu nevyčerpání domácích právních prostředků, a aby shledal, že nedošlo k porušení stěžovatelových práv zaručených Úmluvou.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Body Úmluvy vztahující se k řízení
2. Předběžná námitka Vlády
3. Vláda uvedla, že stížnosti předložené stěžovatelem podle článků 3 a 6 § 1 Úmluvy ohledně soudního řízení jsou nepřípustné, protože nebyly vyčerpány domácí právní prostředky jak vyžaduje článek 35 § 1 Úmluvy, jenž stanovuje:

„Soud může posuzovat věc až po vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy podle všeobecně uznávaných pravidel mezinárodního práva a ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy bylo přijato konečné vnitrostátní rozhodnutí.“

Vláda poukázala na to, že ani před ani během řízení nebo odvolání nebyla jménem stěžovatele předložena žádná stížnost ohledně jeho neschopnosti porozumět nebo účastnit se soudního řízení nebo z důvodu, že by veřejné soudní řízení údajně dosahovalo kvality nelidského nebo ponižujícího zacházení. Vláda poukázala na rozsudek Poradního výboru v případu Kunnath v. Stát (viz výše odstavec 32), v jehož kontextu se stěžovatel mohl spolehnout na to, že anglické právo, v souladu s požadavky článku 6 § 1, vyžaduje, aby obžalovaný byl schopen porozumění a účasti na soudním řízení vedeném proti němu.

53. Stěžovatel odmítnul tvrzení, že měl k dispozici efektivní právní prostředek s ohledem na jeho stížnosti předložené na základě Úmluvy. Uvedl, že pokud by býval podal žádost o zastavení trestního řízení vedeného proti němu, byla by tato zamítnuta buď z důvodu, že jeho psychické a emoční narušení nedosahuje dostatečné míry, aby splnilo kritéria pro nezpůsobilost vystupovat před soudem, nebo, v případě, že by tato žádost nebyla zamítnuta, by stíhání nebylo přerušeno, nýbrž pouze odloženo do doby, než se stěžovatel stane způsobilým, a tím by bylo jen prodlouženo utrpení jeho a jeho rodiny.
54. Komise odmítla námitku Vlády jak ohledně přípustnosti, tak ohledně okolností, kterými se má zabývat, s tím, že okolnosti, ohledně nichž stěžovatel přednesl svoji stížnost, vycházejí z anglického systému, ve kterém jsou mladiství starší deseti let dostatečně zralí, aby rozlišili dobré a špatné, souzeni v případě podezření ze spáchání vraždy před Korunním soudem. Komise vzala v úvahu, že jakákoliv žádost, v níž by se T. dovolával toho, aby tento přístup nebyl uplatněn v jeho případě, neměla reálnou šanci na úspěch.
55. Soud připomíná, že pravidlo o vyčerpání vnitrostátních právních prostředků obsažené v článku 35 § 1 Úmluvy stanovuje, že stěžovatelé musí nejprve užít prostředků, jež jim poskytuje vnitrostátní právní systém, a zabraňuje tak tomu, aby se státy musely zodpovídat před Soudem, aniž by měly možnost danou záležitost urovnat prostřednictvím vlastního právního systému. Toto pravidlo vychází z předpokladu, že vnitrostátní systémy poskytují dostatečné prostředky právní nápravy ohledně údajného porušení. Břemeno důkazu, že v relevantním časovém úseku byly teoreticky i prakticky dosažitelné prostředky právní nápravy, spočívá na Vládě odvolávající se na nevyčerpání všech právních prostředků; teoretická a praktická dosažitelnost

znamená, že prostředek právní nápravy byl dosažitelný, uzpůsobilý k zajištění nápravy ohledně stížností vznesených stěžovatelem a nabízející dostatečnou šanci na úspěch. Jakmile je však tomuto důkaznímu břemenu učiněno zadost, je na stěžovateli, aby dokázal, že prostředek, na který se odvolává Vláda, byl ve skutečnosti vyčerpán nebo byl v kontextu případu z nějakého důvodu nezpůsobilý nebo neefektivní nebo že existovaly zvláštní okolnosti osvobozující jej nebo ji od splnění tohoto požadavku (viz Akdivar a další v. Turecko, rozsudek z 16. září 1996, Reports of Judgements and Decisions 1996-IV, str. 1210-11, § 65-68).

56. Stěžovatel předložil v souladu s články 3 a 6 § 1 Úmluvy stížnost, že, inter alia, s ohledem na jeho mládí, nezralost a stav emočního rozrušení představovalo veřejné řízení před Korunním soudem určeným pro dospělé obžalované nelidské a ponižující zacházení a byl nespravedlivý, neboť stěžovatel dle svého tvrzení nebyl schopen plné účasti na tomto řízení. Vláda se ve svém tvrzení o existenci efektivního právního prostředku ve vztahu k těmto stížnostem odvolává na rozsudek Poradního výboru v případě Kunnath v. Stát (viz výše odstavec 32).
57. Soud poznamenává, že v případě Kunnath se Poradní výbor zabýval velmi odlišnou situací obžalovaného, který byl neschopen účastnit se trestního řízení vedeného proti němu, protože toto bylo vedeno v jazyce, jemuž obžalovaný nerozuměl. Soud bere v úvahu zavedený princip anglického práva, podle kterého musí obžalovaný požadující zastavení řízení z důvodu duševní choroby dokázat před komisí, že je nezpůsobilý k účasti na soudním řízení, tj. že nedisponuje intelektuálními schopnostmi nutnými k doznání nebo popření viny, ke komunikaci s právními zástupci nebo k chápání důkazních prostředků (viz výše odstavec 31). Mimo to připisuje anglické právo trestní odpovědnost dětem mezi deseti a čtrnácti lety pod podmínkou, platnou v době spáchání trestného činu stěžovatelem, že orgány činné v trestním řízení musí nade vši pochybnost dokázat, že v době spáchání trestného činu dítě chápalo své jednání jako špatné, a to nikoliv špatné ve smyslu pouhé nicotné újmy (viz výše odstavec 27). Je také pravidlem, že děti starší deseti let obžalované z vraždy, zabití nebo jiných závažných trestných činů jsou souzeny ve veřejném řízení před Korunním soudem (viz výše odstavec 28).
58. Netvrdí se, že stěžovatelova nezralost a míra emočního rozrušení dosahovaly míry vyžadované konceptem nezpůsobilosti k vystupování před soudem. Orgány činné v trestním řízení byly také v případě stěžovatele schopny vyvrátit presumpci doli incapax. Vláda však nepoukázala na žádný případ, ve kterém by stěžovatel nesplňující podmínky pro prohlášení za nezpůsobilého k účasti na soudním řízení byl schopen dosáhnout zastavení soudního řízení z důvodu neschopnosti plné účasti na něm, nebo ve kterém by dítě obžalované z vraždy nebo jiného závažného trestného činu bylo schopné dosáhnout zastavení trestního řízení proto, že mu veřejný soudní proces před Korunním soudem přináší újmu nebo utrpení.
59. S ohledem k těmto okolnostem není Soud toho názoru, že by se Vláda zbavila povinnosti dokázat, že stěžovatel měl k dispozici prostředky schopné zjednat nápravu ohledně jeho stížností vznesených na základě Úmluvy nabízející přiměřené vyhlídky na úspěch.

Z toho důvodu zamítá Soud předběžnou námitku Vlády.

1. Článek 3 Úmluvy
2. Stěžovatel uvedl, že soudní řízení před Korunním soudem v Prestonu dosáhlo hranice nelidského a ponižujícího zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy, který stanovuje:

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému č i ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

61. Stěžovatel uvedl, že spojení věku trestní odpovědnosti, inkriminující povahy veřejného procesu určeného pro dospělé obžalované, délky trestního řízení před porotou složenou z dvanácti neznámých dospělých lidí, vzhledu soudní místnosti, přítomnosti médií a veřejnosti, útoků na vězeňský vůz, kterým byl přepravován k soudu, a zveřejnění jeho identity spolu s dalšími faktory spojenými s rozsudkem (viz níže odstavce 92-100) dosáhlo takové míry, že došlo k porušení článku 3.

62. Stěžovatel uvedl, že deset let jako hranice trestní odpovědnosti v Anglii a Walesu je ve srovnání s téměř všemi evropskými zeměmi velmi málo, protože v jejich valné většině tato hranice činí třináct nebo více let (viz výše odstavec 48). Dále tvrdil, že v mezinárodním a komparativním právu existuje jasný trend směrem k vyššímu věku trestní odpovědnosti, a v tomto spojení odkázal na ustanovení 4 Pekingských pravidel a na doporučení Výboru pro práva dítěte ohledně zvýšení věku trestní odpovědnosti ve Spojeném království (viz výše odstavce 43 a 45). Uznal, že je v zásadě možné, aby stát přičetl trestní odpovědnost i dítěti, kterému je jen deset let, aniž by došlo k porušení jeho práv podle článku 3. Je však povinností takového státu, aby zajistil, že způsob řízení a rozsudku v případě tak malých dětí bude upraven tak, aby zohledňoval jejich věk a zranitelnost.
63. Stěžovatel upomněl Soud na to, že mu v době, kdy se dopustil trestného činu, bylo deset let, a v době konání trestního řízení jedenáct. Kromě toho trpěl v době konání řízení posttraumatickým stresem (viz výše odstavec 11). Přesto však byl podroben ponižujícímu a zastrašujícímu veřejnému řízení před soudem pro dospělé. Podle mezinárodně uznaných lidských práv je nevhodné, aby byli mladiství podrobeni veřejnému obžalovacímu řízení před soudem pro dospělé (viz výše odstavce 43-47).
64. Vláda popřela, že by přičtení trestní odpovědnosti stěžovateli nebo trestní řízení před soudem pro dospělé představovalo porušení článku 3.

Ohledně věkové hranice trestní odpovědnosti uvedla Vláda, že praxe uplatňovaná v jednotlivých členských státech je velmi rozdílná, s věkovou hranicí pohybující se mezi sedmi lety na Kypru, v Irsku, Lichtenštejnsku a ve Švýcarsku a osmnácti lety v mnoha dalších státech. Vláda dále uvedla, že neexistují mezinárodní principy stanovující specifický věk pro trestní odpovědnost: článek 40 odst. 3 Úmluvy OSN vyžaduje, aby státy v tomto ohledu přijaly minimální věkovou hranici, ale nestanovuje konkrétní výši této hranice. Pekingská pravidla, na něž se stěžovatel odvolává, nejsou závazným mezinárodním právem; jejich preambule sice vyzývá státy, aby tato pravidla přijaly, ponechává však na nich, zda se rozhodnou tak učinit či ne.

65. Vláda trvala na tom, že stěžovatel nebyl v žádném případě podroben nelidskému nebo ponižujícímu zacházení, a poukázala na množství úprav, kterým bylo podrobeno trestní řízení za účelem chránit obžalovaného a předejít ponižujícímu zacházení. Proto byla upravena délka zasedání a soudce vyjádřil svoji připravenost přerušit jednání, kdykoliv by obžalovaní vykazovali znaky únavy, obžalovaní mohli trávit přestávky ve společnosti svých rodičů a v soudní síni seděli vedle sociálních pracovníků na zvláštních vyvýšených židlích, které jim umožňovaly vidět, co se právě děje.
66. Komise ve své zprávě poznamenala, že nedošlo k žádnému pokusu ponižování nebo vyvolávání úzkosti během soudního řízení. Ačkoliv existují důkazy, že trestní řízení vyvolalo ve stěžovateli pocity úzkosti, není pochyb o tom, že výraznou část jeho utrpení lze přičíst skutečnosti, že se dopustil hrozného zločinu a musel teď čelit jeho důsledkům. S ohledem k těmto okolnostem nedošlo k porušení článku 3.
67. Soud předesílá, že článek 3 chrání jednu z nejzákladnějších hodnot demokratické společnosti. Bez výjimky zakazuje mučení nebo nelidské nebo ponižující zacházení či trestání, bez ohledu na chování pachatele (viz rozsudek Chahal v. Spojené království z 15. listopadu 1996, Reports 1996-V, str. 1855, § 79). Podstata trestného činu, jehož se dopustili V. a stěžovatel, není tedy ve vztahu k článku 3 relevantní.
68. Spatné zacházení musí dosáhnout alespoň minimální úrovně závažnosti, aby spadalo pod článek 3. Stanovení tohoto minima je přirozeně relativní; záleží na okolnostech případu, jako jsou povaha a kontext daného jednání či trestání, způsob jeho výkonu, jeho trvání, fyzické nebo mentální dopady a, v některých případech, pohlaví, věk a zdravotní stav oběti (viz, vedle mnoha jiných případů, rozsudek Soering v. Spojené království ze dne 7. července 1989, Serie A č. 161, str. 39, § 100).

69. Zacházení bylo Soudem považováno za „nelidské“, protože bylo předem promyšlené, aplikované nepřetržitě po dobu několika hodin a mělo za následek buď skutečná tělesná poranění nebo intenzivní fyzické a duševní utrpení, a také „ponižující4\ protože díky své povaze mohlo v obětech vyvolat pocity strachu, úzkosti a méněcennosti a tím je ponížit. Aby trest nebo s ním spojené zacházení mohlo být považováno za nelidské nebo ponižující, musí utrpení nebo ponížení přesáhnout hranici nevyhnutelného utrpení nebo ponížení spojeného s danou formou legitimního zacházení nebo trestu (ibid.). Otázka, zda účelem zacházení bylo ponížení oběti je dalším faktorem, který musí být brán v úvahu (viz např. rozsudek Raninen v. Finsko ze dne 16. prosince 1997, Reports 1997-VIII, str. 2821-22, § 55), avšak jeho absence nutně nevylučuje shledání porušení článku 3.
70. Soud nejprve zvážil, zda už přičtení trestní odpovědnosti stěžovateli za činy spáchané v době, kdy mu bylo deset let, mohlo, samo o sobě, představovat porušení článku 3. Bral přitom ohled na princip zavedený v jeho precedenčním právu, že při zvažování, zda je určité opatření slučitelné s ustanoveními Úmluvy, která je sama o sobě živoucím nástrojem, je legitimní vzít v úvahu standardy převažující mezi členskými státy Rady Evropy (viz rozsudek Soering citovaný výše, str. 40, § 102, a také rozsudek Dudgeon v. Spojené království z 22. října 1981, Serie A č. 45, a rozsudek X, Y a Z. v. Spojené království z 22. dubna 1997, Reports 1997-11).
71. V tomto kontextu Soud poznamenává, že v současné době v Evropě neexistuje obecně přijímaná věková hranice trestní odpovědnosti. Zatímco většina smluvních států přijala věkový hranici vyšší, než je hranice platná v Anglii a Walesu, jiné státy, jako například Kypr, Irsko, Lichtenštejnsko a Švýcarsko, považují za trestně odpovědné i jedince nižšího věku. Také nelze vyčíst žádnou obecnou tendenci z relevantních mezinárodních textů a dokumentů (viz výše odstavce 43-44). Ustanovení 4 Pekingských pravidel, které, ačkoliv není právně závazné, by mohlo indikovat existenci jistého mezinárodního konsensu, nespecifikuje věkovou hranici trestní odpovědnosti, nýbrž pouze vyzývá státy, aby tuto hranici nestanovovaly příliš nízko, a článek 40 odst. 3 písm. a) Úmluvy OSN vyžaduje, aby zúčastněné státy stanovily minimální věkovou hranici trestní odpovědnosti, bez jejíhož dosažení by děti byly považovány za trestně neodpovědné, ale neobsahuje žádné ustanovení ohledně výše této hranice.
72. Soud není toho názoru, že by v současné době existoval mezi členskými státy Rady Evropy společný standard minimálního věku trestní odpovědnosti. Ačkoliv je Anglie a Wales v minoritní skupině států, které udržují nízkou hranici trestní odpovědnosti, nemůže být věk deseti let považován za tak nízký, aby se výrazně odlišoval od věkového limitu platného v ostatních evropských státech. Soud dochází k závěru, že připsání trestní odpovědnosti stěžovateli samo o sobě nepředstavuje porušení článku 3 Úmluvy.
73. Druhá část stížnosti s odvoláním na článek 3 týkající se trestního řízení se vztahuje na skutečnost, že se trestní řízení konalo po dobu tří týdnů veřejně před Korunním soudem s průvodní formálností a že, po vynesení rozsudku, bylo dáno povolení zveřejnit stěžovatelovo jméno.
74. Soud v tomto kontextu poznamenává, že minimální zárukou poskytnutou článkem 40 odst. 2 písm. b) Úmluvy OSN dětem obžalovaným ze spáchání trestného činu je naprosté respektování jejich soukromí ve všech stadiích řízení. Podobně stanovuje ustanovení 8 Pekingských pravidel, že „soukromí nezletilého má být respektováno ve všech stadiích“ a že „v zásadě by neměla být zveřejněna žádná informace eventuálně vedoucí k identifikaci pachatele“. Konečně doporučil Výbor ministrů Rady Evropy v roce 1987, aby členské státy přehodnotily své právo a právní praxi s cílem vyhnout se tomu, aby nezletilí byli souzeni před soudem pro dospělé tam, kde existuje možnost soudu pro nezletilé, a uznat právo nezletilých na ochranu soukromí (viz výše odstavce 43, 44 a 47).
75. Soud je toho názoru, že předešlé ukazuje na mezinárodní tendenci ve prospěch ochrany soukromí mladistvých obžalovaných, a zvláště poznamenává, že Úmluva OSN je pro Spojené království stejně jako pro ostatní členské státy Rady Evropy závazným mezinárodním právem (viz výše odstavec 44). Mimoto stanovuje článek 6 § 1 Úmluvy, že „tisk a veřejnost mohou být

vyloučeny po dobu celého nebo části procesu … když to vyžadují zájmy nezletilých“ (viz dále odstavec 79). Zatímco je existence takového trendu jedním z faktorů, které musí být vzaty v úvahu při rozhodování, zda zacházení se stěžovatelem může být považováno za přijatelné a v souladu s ostatními články Úmluvy, nemůže být rozhodujícím činitelem při určování, zda veřejný proces dosáhl úrovně špatného zacházení naplňujícího minimální kritéria článku 3 (viz výše odstavec 68).

76. Soud uznává, že trestní řízení proti stěžovateli nebylo motivováno úmyslem státní autority ponížit jej nebo mu přivodit utrpení. Ve skutečnosti byla učiněna opatření upravující řízení před Korunním soudem tak, aby byla snížena přísnost řízení určeného pro dospělé s ohledem na nízký věk obžalovaných (viz výše odstavec 9).
77. Ačkoliv existují důkazy, že v případě řízení užitého proti stěžovateli bylo pravděpodobné, že toto řízení bude mít negativní dopad na jedenáctileté dítě (viz výše odstavce 17-18), je Soud toho názoru, že jakékoliv řízení nebo vyšetřování za účelem určení okolností činu, kterého se dopustili stěžovatel a V., ať už by toto řízení bylo vedeno formálně a veřejně před Korunním soudem nebo s vyloučením veřejnosti neformálně před soudem pro mladistvé, by ve stěžovateli vyvolalo pocity viny, úzkosti a strachu. Svědectví Dr. Vizardové dokazuje, že před začátkem řízení vykazoval stěžovatel znaky posttraumatického stresu, včetně neustálého zaobírání se detaily svého činu, obecně vysoké míry úzkosti, nechutenství a nespavosti (viz výše odstavec 11). Veřejnost řízení sice mohla do jisté míry tyto pocity ve stěžovateli posílit, Soud však není přesvědčen o tom, že by zvláštní charakter trestního řízení tak, jak bylo užito ve stěžovatelově případě, měl za následek utrpení výrazně překračující újmu, kterou by nutně způsobil jakýkoliv pokus vyšetřujících orgánů objasnit okolnosti činu, jehož se stěžovatel dopustil (viz výše odstavec 69).
78. Z toho důvodu Soud není toho názoru, že by trestní řízení se stěžovatelem porušilo článek 3 Úmluvy.
79. Článek 6 § 1 Úmluvy
80. Mimoto stěžovatel uvedl, že mu bylo odepřeno právo na spravedlivý proces v rozporu s článkem 6 § 1 Úmluvy, který stanovuje:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne … o oprávněnosti jakéhokoliv trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny bud po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků, anebo v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.“

80. Stěžovatel uvedl, že právo na spravedlivý proces podle článku 6 § 1 Úmluvy zahrnuje právo obžalovaného být soudu přítomen tak, aby se mohl efektivně účastnit projednávání svého případu (odvolal se přitom na rozsudek Stanford v. Spojené království*) z 23. února 1994, Serie A č. 282-A, str. 10-11, § 26). Poukázal také na názor Dr. Vizardové, která ve své zprávě z 5. listopadu 1993 uvedla, že posttraumatický stres, kterým stěžovatel trpěl, kombinovaný s nedostatkem terapeutické péče od doby spáchání trestného činu, omezil schopnost pachatele jednat se svými právními zástupci a adekvátně se hájit (viz výše odstavec 11).
81. Vláda zpochybnila tvrzení, že by veřejnost řízení byla v rozporu se stěžovatelovými právy a zdůraznila, že veřejné řízení slouží zájmům obžalovaných jako záruka, že řízení bude vedeno spravedlivě, a zároveň povzbuzuje svědky k předstoupení před soud. Mimoto by měla řízení ohledně závažných provinění probíhat veřejně, protože je legitimním zájmem veřejnosti vědět, co a proč se stalo, a zároveň se tak udržuje důvěra veřejnosti v systém spravedlnosti. Vláda poukázala na to, že stěžovatel byl zastupován velmi zkušeným advokátem a že řízení bylo

upraveno, jak jen to bylo možné, aby byla stěžovateli ulehčena účast na něm a porozumění (viz výše odstavec 9).

82. Komise vyjádřila názor, že v případech, kdy nezletilý musí čelit trestnímu obvinění a vnitrostátní systém vyžaduje vyšetřování za účelem stanovení viny, je nezbytné, aby během všech řízení byl zohledněn věk, míra vyspělosti a intelektuální a emoční kapacity nezletilého. Komise vyjádřila názor, že veřejný soudní proces před soudem pro dospělé doprovázený zájmem veřejnosti musí být nazírán v případě jedenáctiletého dítěte jako vážným způsobem zastrašující, a došla k závěru, že užitím tohoto typu řízení byla stěžovateli odebrána možnost efektivní účasti na projednávání trestních obvinění vznesených proti němu, což je v rozporu s článkem 6 § 1.
83. Soud poznamenává, že smyslem článku 6 je zaručit právo obžalovaného na efektivní účast na trestním řízení vedeném proti němu (viz rozsudek Stanford citovaný výše, loc. cit.).

Až dosud nebylo definováno, do jaké míry tato záruka obsažená v článku 6 § 1 platí pro trestní řízení vedené proti nezletilým, a zvláště, zda postupy při řízení, jako například veřejnost, za jejichž účel je obecně považována ochrana práv dospělých, proti nimž je řízení vedeno, by měly být v případě nezletilých zrušeny za účelem usnadnění účasti a porozumění trestnímu řízení (naproti tomu viz rozsudek Nortier v. Nizozemí ze dne 24. srpna 1993, Serie A č. 267, a zvláště separátní votum k tomuto rozsudku).

84. Soud upomíná na své předchozí zjištění, že v současné době neexistuje mezi členskými státy Rady Evropy společný standard ohledně nejnižší věkové hranice trestní odpovědnosti a že připsání trestní odpovědnosti stěžovateli samo o sobě nepředstavuje porušení článku 3 Úmluvy (viz výše odstavec 72). Stejně tak nemůže být řečeno, že trestní řízení vedené na základě obvinění proti nezletilému, ač pouze jedenáct let starému, neporušuje záruku spravedlivého procesu podle článku 6 § 1. Soud však souhlasí s Komisí, že je nutné, aby s nezletilým obviněným z trestného činu bylo zacházeno způsobem, který odpovídá jeho věku, míře dospělosti a intelektuální a emoční kapacitě, a že musí být učiněny kroky za účelem zajištění jeho schopnosti porozumět a účastnit se na řízení.
85. Z toho vyplývá, že v případě nezletilého obviněného ze závažného trestného činu přitahujícího značný zájem médií a veřejnosti je nutné vést řízení takovým způsobem, aby byly co nejvíce zredukovány pocity strachu a útlaku na straně nezletilého. V tomto ohledu je vhodné poznamenat, že v Anglii a Walesu se řízení vedená proti nezletilým na základě obžaloby z méně závažných trestných činů konají před zvláštními soudy pro mladistvé, z nichž je veřejnost vyloučena a kde automaticky platí omezení přístupu médií (viz výše odstavce 28 a 29). Kromě toho Soud již poukázal na mezinárodní tendenci k ochraně soukromí nezletilých obžalovaných (viz výše odstavec 75). Soud pečlivě zvážil argument Vlády, že veřejnost řízení slouží obecnému zájmu na otevřené správě spravedlnosti (viz výše odstavec 81), a poznamenal, že tento veřejný zájem může být v případech, kdy je to s ohledem k věku a jiným charakteristikám nezletilého vhodné, uspokojen modifikovaným řízením omezujícím právo na přítomnost v soudní síni a na soudní zpravodajství.
86. Soud bere na vědomí, že se řízení vedené proti stěžovateli konalo v průběhu tří týdnů veřejně před Korunním soudem. S ohledem na stěžovatelův nízký věk byla učiněna zvláštní opatření za účelem podpořit jeho porozumění trestnímu řízení: například byl proveden soudní místností a trestní řízení mu bylo předem vysvětleno, doba jednání byla zkrácena tak, aby jednání obžalované příliš neunavovalo. Nicméně se musela formalita a rituálnost řízení před Korunním soudem zdát jedenáctiletému dítěti do jisté míry nepochopitelná a existují důkazy, že určité změny provedené v soudní místnosti, zvláště instalace vyvýšených lavic, které měly obžalovaným usnadnit přehled o tom, co se právě děje, měly za následek nepříjemné pocity na straně stěžovatele, protože se cítil vystaven očím tisku a veřejnosti. Řízení vyvolalo extrémně vysokou míru zájmu ze strany tisku a veřejnosti, jak uvnitř, tak mimo soudní místnost, a to do

té míry, že soudce poukázal ve své zprávě pro porotu na problémy, které vyvolával tento zájem na straně svědků, a požádal porotu, aby vzala tuto skutečnost v úvahu při zvažovaní kvality jejich výpovědí.

87. Jak bylo již zmíněno (viz výše odstavec 16), existuje jen omezené množství psychiatrického svědeckého materiálu týkajícího se osoby stěžovatele. Je však vhodné poznamenat, že Dr. Vizardová shledala ve své zprávě z 5. listopadu 1993, že posttraumatický stres, kterým stěžovatel trpěl, spolu s nedostatkem terapeutické péče v době po spáchání trestného činu, omezily schopnost stěžovatele komunikovat s jeho právními zástupci a přiměřeně se obhajovat (viz výše odstavec 11). Mimoto stěžovatel ve své zprávě pro Soud uvedl, že v důsledku podmínek, za kterých byl souzen, nebyl schopen sledovat celý proces nebo činit rozhodnuti ve svém nejlepším zájmu (viz výše odstavec 17).
88. Za takovýchto okolností nepovažuje Soud skutečnost, že stěžovatel byl zastoupen schopnými a zkušenými právníky, za dostačující k naplnění účelu článku 6 § 1. Tento případ je odlišný od případu Stanford (citovaném v odstavci 80), ve kterém Soud neshledal porušení vyplývající ze skutečnosti, že obžalovaný neslyšel některé z výpovědí učiněných před soudem, a to proto, že jeho právní zástupce, který slyšel vše, co bylo řečeno, a mohl kdykoliv přijímat instrukce svého klienta, z taktických důvodů nepožádal o posazení obžalovaného blíže ke svědkům. V projednávaném případě je naopak velmi nepravděpodobné, že by se stěžovatel cítil v napjaté atmosféře soudní místnosti dostatečně volný na to, aby konzultoval svoji situaci se svými zástupci, a to i přesto, že tito seděli, jak se vyjádřila Vláda, v „šeptací vzdálenosti“, nebo že by vzhledem ke své nezralosti a stavu emočního rozrušení byl schopen spolupracovat se svými právníky mimo soudní místnost a podávat jim informace ohledně své obhajoby.
89. Z toho důvodu dospěl Soud k názoru, že stěžovatel nebyl schopen efektivně se účastnit trestního řízení vedeného proti němu a v důsledku toho mu bylo v rozporu s článkem 6 § 1 odepřeno právo na spravedlivý proces.
90. Článek 6 § 1 ve spojení s článkem 14 Úmluvy
91. Stěžovatel vznesl stížnost podle článku 6 § 1 ve spojení s článkem 14 Úmluvy na základě tvrzení, že připsáním trestní odpovědnosti byl diskriminován ve srovnání s dítětem mladším deseti let v době dopuštění se podobných trestných činů.
92. Soud odkazuje na svá zjištění pod článkem 6 § 1. Soud není toho názoru, že pod článkem 14 Úmluvy vyvstává nezávislá otázka a z toho důvodu nepovažuje za nutné zabývat se touto stížností.
93. Body Úmluvy vztahující se k rozsudku
94. Článek 3 Úmluvy
95. Stěžovatel uvedl, že vzhledem k věku, v němž spáchal trestný čin, je rozsudek znějící na uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva nepřiměřený a v rozporu s článkem 3 Úmluvy (viz výše odstavec 60).

Odkázal přitom na element retribuce obsažený v sazbě, na skutečnost, že ministr vnitra původně stanovil sazbu ve výši patnácti let, a na skutečnost, že ačkoliv bylo jeho rozhodnutí zrušeno Sněmovnou lordů (viz výše odstavec 24), nebyla stanovena žádná nová, nižší sazba. Byl proto vystaven kontrole výkonné moci a vysoké míře prodlení a nejistoty ohledně jeho budoucnosti. Pokud by nebyla stanovena nižší sazba, riskuje, že bude po dosažení věku osmnácti let převeden do ústavu pro mladistvé delikventy a ve věku jednadvaceti let do vězení pro dospělé. Mimoto by mohl být po zbytek svého života povolán kdykoliv zpět k výkonu vazby (viz výše odstavce 34 a 37)

93. Vláda uvedla, že stěžovatel byl usvědčen ze zvláště hrozné vraždy a že si nemůže stěžovat, že bude uvězněn do doby, kdy bude bezpečné propustit jej zpět do společnosti, nebo že bude moci být kdykoliv povolán zpět k výkonu vazby, pokud to bude vyžadovat zájem ochrany společnosti. Je pravda, že doba vazby byla stanovena za účelem trestu, a ne jen za účelem ochrany veřejnosti. Avšak ani článek 3 Úmluvy, ani článek 37 Úmluvy OSN nezakazují trestání mladé

osoby za spáchání trestného činu. Vláda poukázala na to, že stěžovatel je držen v instituci, kde se mu dostává vzdělání a péče přiměřené jeho věku, že nepředložil žádnou stížnost ohledně podmínek vazby a že jakákoliv stížnost vztahující se k možnému transferu do ústavu pro mladistvé delikventy nebo do vězení by byla čistě spekulativní.

94. Komise souhlasila s Vládou. Poukázala na rozsudek Hussain v. Spojené království z 21. února 1996, Reports 1996-1, ve kterém Soud označil rozsudek na uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva jako opatření především preventivního charakteru, které je v souladu se zárukami článku 5 § 4 (viz níže odstavce 114 a 118). Proto nemohlo být řečeno, že stěžovatel pozbyl na doživotí své svobody nebo že jeho uvěznění představovalo porušení článku 3.

95. Soud připomíná, že poté, co byl stěžovatel v listopadu 1993 usvědčen ze spáchání vraždy, se automaticky stal subjektem uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva. V souladu s anglickým právem a právní praxí musí mladiství uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva vykonat trest o jisté délce, tzv. „sazbu“, za účelem splnění požadavků retribuce a zastrašení. Poté je možné nadále držet pachatele ve vazbě, jen pokud je to nutné s ohledem na ochranu společnosti (viz výše odstavce 38-40 a výše citovaný rozsudek v případě Hussain, str. 269-270, § 54). V případě stěžovatele byla 22. července 1994 stanovena ministrem vnitra sazba zpočátku na dobu patnácti let. Toto rozhodnutí však bylo 12. června 1997 Sněmovnou lordů zrušeno a k datu přijetí tohoto rozsudku nebyla stanovena žádná nová sazba. Stěžovatel nevznáší žádnou stížnost ohledně současných podmínek jeho vazby, ačkoliv zároveň tvrdí, že jeho převod do ústavu pro mladistvé delikventy ve věku osmnácti let a poté do vězení pro dospělé mohou představovat porušení článku 3.

96. Při zvažování, zda výše zmíněné skutečnosti představují zlé zacházení dostatečně závažného charakteru, aby došlo porušení článku 3 (viz výše odstavec 68), bere Soud v úvahu skutečnost, že článek 37 Úmluvy OSN zakazuje doživotní odsouzení bez možnosti propuštění v případě trestných činů, jichž se dopustily osoby mladší osmnácti let, a stanovuje, že „uvěznění dítěte se používá pouze jako krajní opatření a na nejkratší nutnou dobu“, a že ustanovení 17.1. písm. b) Pekingských pravidel doporučuje, aby „osobni svoboda mladistvého byla … omezena na možné minimum“ (viz výše odstavce 43-44).

97. Soud připomíná, že státy mají podle Úmluvy povinnost činit opatření na ochranu společnosti před násilím a kriminalitou (viz např. rozsudek A. v. Spojené království ze dne 23. září 1998, Reports 1998-VI, str. 2699, § 22 a rozsudek Osman v. Spojené království, ze dne 28. října 1998, Reports 1998-VIII, str. 3159, § 115). Soud není toho názoru, že by punitivní element obsažený v „sazbě“ představoval sám o sobě porušení článku 3, nebo že by Úmluva zakazovala státům vynášet nad nezletilými nebo mladistvými usvědčenými ze spáchání závažného trestného činu rozsudek znějící na neurčitou dobu, dovolující, aby pachatel byl držen ve vazbě nebo povolán zpět do vazby, pokud to bude vyžadovat zájem ochrany společnosti (viz výše citovaný rozsudek Hussain, str. 269, § 53).

98. Stěžovatel dosud nedosáhl stadia výkonu trestu, v němž může být přezkoumána zákonnost jeho uvěznění s přihlédnutím k otázce společenské nebezpečnosti, a ačkoliv ještě nebyl informován o žádné nové sazbě, lze předpokládat, že je v současné době držen ve vazbě za účelem retribuce a obecné prevence. Dokud nebude stanovena nová sazba, není možné vyvozovat jakékoliv závěry ohledně délky punitivní vazby vykonávané stěžovatelem. V době přijetí tohoto rozsudku je ve vazbě po dobu šesti let od vynesení rozsudku v listopadu 1993. Po zvážení všech okolností případu včetně stěžovatelova věku a podmínek vazby nedospěl Soud k názoru, že by punitivní vazba o této délce mohla být označena za nelidské nebo ponižující zacházení.

99. Soud dále poznamenává, že nemůže být vyloučeno, zvláště v případě dítěte o tak nízkém věku jako byl stěžovatel v době uznání vinným, že z důvodu neospravedlněného a trvajícího opomenutí stanovit sazbu, které uvězněného po dobu mnoha let nechává v nejistotě ohledně jeho budoucnosti, může též vyvstat otázka ohledně porušení článku 3. V projednávaném případě však s ohledem na relativně krátkou dobu, během níž nebyla žádná sazba stanovena, a

vzhledem k potřebě obeznámit se mimo jiné s názory jak V., tak stěžovatele (viz výše odstavec 26), žádná taková otázka nevyvstává.

100. Z toho vyplývá, že ohledně rozsudku vyneseného nad stěžovatelem nedošlo k porušení článku 3.
101. Článek 5 § 1 Úmluvy
102. Stěžovatel uvedl, že rozsudek nad ním vynesený byl protiprávní a v rozporu s článkem 5 § 1 Úmluvy, který stanovuje:

„Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

(a) zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;

…“

Stěžovatel tvrdil, že vynášení stejného rozsudku – uvěznění dle libovůle Jejího Veličenstva – nad všemi mladými pachateli usvědčenými z vraždy, bez ohledu na jejich individuální potřeby a okolnosti, je projevem zvůle. V tomto ohledu odkázal na článek 37 písm. b) Úmluvy OSN o právech dítěte a ustanovení 16 a ustanovení 17.1. písm. a) a b) Pekingských pravidel (viz výše odstavce 43 a 44), která mimo jiné požadují, aby rozsudky vynášené nad nezletilými zněly pokud možno na co nejkratší dobu a aby osoby tyto rozsudky vynášející braly ohled na blaho mladistvého jako vedoucí faktor.

102. Vláda, s níž Komise souhlasila, popřela tvrzení, že by byl rozsudek znějící na úvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva nezákonný nebo že by představoval projev arbitrarity, a poukázala na to, že účelem takového rozsudku je umožnit zvážení specifických okolností stěžovatelova případu tak, aby strávil ve vazbě jen takovou dobu, jaká bude nutná s ohledem na potřebu potrestání, rehabilitace a ochrany společnosti.
103. Soud zjišťuje, že stěžovatel byl vzat do vazby po odsouzení příslušným soudem; jinými slovy, že jeho vzetí do vazby splňuje kritéria článku 5 § 1 písm. a) Úmluvy. Nemůže být pochyb o tom, že rozsudek znějící na uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva je podle anglického práva zákonný a byl vynesen v souladu s řízením stanoveným zákonem. Také nemůže být řečeno, že by vazba uvalená na stěžovatele představovala projev arbitrarity a nebyla v souladu s účelem odnětí svobody povoleným článkem 5 § 1 písm. a) (viz rozsudek Weeks v. Spojené království ze dne 2. března 1987, Serie A č. 114, str. 23, § 42 a výše citovaný rozsudek Hussain, str. 269, § 53, ve kterém se Soud vyjádřil ohledně doživotní vazby uvalené na mladistvého ve smyslu eventuálního porušení článku 3, ale nikoliv článku 5 § 1).
104. Z toho vyplývá, že v projednávaném případě nedošlo k porušení článku 5 § 1 Úmluvy.
105. Článek 6 § 1 Úmluvy
106. Stěžovatel uvedl, že skutečnost, že délka sazby byla stanovena ministrem vnitra a nikoliv soudem splňujícím požadavky článku 6 § 1 Úmluvy (viz výše odstavec 79) představuje porušení tohoto ustanovení.
107. Aplikovatelnost článku 6 § 1
108. Stěžovatel, s nímž Komise souhlasila, uvedl, že stanovování sazby má charakter vynášení rozsudku a jako takové by mělo splňovat záruky článku 6 § 1. Sazba určuje jak maximální délku odnětí svobody za účelem splnění kritérií trestu a obecné prevence, tak minimální délku odnětí svobody bez ohledu na společenskou nebezpečnost. Poukázal na to, že během revizního řízení (viz výše odstavce 24 a 41) charakterizovala jasná většina soudců Odvolacího soudu a Sněmovny lordů roli ministra vnitra při stanovování sazby jako podobnou roli, kterou vykonává soudce při vynášení rozsudku. Mimo to stěžovatel odkázal na rozhodnutí irského nejvyššího soudu v případě Stát v. 0’Brien, (1973) Irish Reports 50, že podobné opatření aplikované v Irsku bylo neústavní, protože vkládalo funkci vynášení rozsudku v případě nezletilých do rukou výkonné a nikoliv soudní moci.

109. Vláda trvala na tom, že článek 6 § 1 není aplikovatelný. Uvedla, že po usvědčení z vraždy byl stěžovatel automaticky uvězněn na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva (viz výše odstavec 34) a že stanovení sazby je pouze aspektem provádění soudem stanoveného rozsudku.
110. Soud připomíná, že článek 6 § 1 zaručuje jistá práva ohledně „rozhodnutí o oprávněnosti jakéhokoliv trestního obvinění …“. V trestních věcech článek 6 § 1 zjevně pokrývá všechna řízení ohledně dané záležitosti, včetně odvolacího řízení a určování trestní sazby (viz např. rozsudek Eckle v. Německo ze dne 15. července 1982, Serie A č. 51, str. 34-35, § 76 – 77). Soud musí určit, zda řízení při stanovování „sazby“ v případech mladých pachatelů uvězněných na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva má charakter určování trestní sazby a spadá pod článek 6 § 1.
111. Oproti trestu doživotního odnětí svobody ze zákona vynášenému nad dospělými pachateli usvědčenými z vraždy, který je trestem na celý zbytek života, má uvěznění na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva otevřený konec. Jak již bylo zmíněno, tráví pachatel jistou dobu, tzv. „sazbu“, ve vazbě za účelem splnění kritérií retribuce a obecné prevence, a poté je možné držet jej ve vazbě, jen pokud se to jeví nutným s ohledem na ochranu společnosti (viz výše odstavce 38 – 40 a rozsudek Hussain citovaný výše, str. 269-70, § 54; srov. rozsudek Wynne v. Spojené království ze dne 18. července 1994, Serie A č. 294-A, str. 14-15, § 35). Pokud není mladistvý odsouzený k výkonu vazby po dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva označen za nebezpečného, představuje sazba maximální možnou délku pobytu ve vazbě.
112. Podle názoru Soudu z uvedeného vyplývá, jak bylo uznáno Sněmovnou lordů během revizního řízení iniciovaného stěžovatelem, že stanovování sazby dosahuje kvality vynášení rozsudku. Článek 6 § 1 je proto aplikovatelný.
113. Soulad s Článkem 6 § 1
114. Jak stěžovatel, tak Komise byli toho názoru, že postup při stanovování sazby nesplnil kritéria článku 6 § 1, protože rozhodnutí v této věci příslušelo ministru vnitra a nikoliv na výkonné moci nezávislému soudu. Kromě toho stěžovatel poukázal na skutečnost, že se nekonalo žádné jednání a že neměl možnost předložit psychiatrický nebo jiný důkazní materiál a že ministr vnitra ponechal na vlastním uvážení, k jak velké části jemu předložených podkladů umožní stěžovateli přístup.
115. Vláda uvedla, že existují dostatečné záruky pro to, aby byl postup při stanovování sazby spravedlivý. Proto žádal ministr vnitra o názory jak vyšetřujícího soudce, tak Nejvyššího soudce, informoval stěžovatele o názoru soudců a vyzval jej k předložení návrhů ohledně přiměřené délky sazby. Ministr vnitra informoval stěžovatele o stanovené sazbě a osvětlil důvody svého rozhodnutí. Stěžovatel měl poté možnost toto rozhodnutí zpochybnit cestou soudní revize.
116. Soud poznamenává, že článek 6 § 1 zaručuje, mimo jiné, „spravedlivé projednání … před nezávislým a nestranným soudem …“. „Nezávislý“ v tomto kontextu znamená nezávislý na jednotlivých stranách případu a také na výkonné moci (viz, vedle mnohých jiných, rozsudek Ringeisen v. Rakousko ze dne 16. července 1971, Serie A č. 13, str. 39, § 95). Ministr vnitra, který stanovil stěžovatelovu sazbu, zjevně není nezávislý na výkonné moci, z čehož vyplývá, že došlo k porušení článku 6 § 1.
117. Článek 5 § 4 Úmluvy
118. Nakonec vznesl stěžovatel stížnost, že od doby vynesení odsuzujícího rozsudku neměl možnost, aby byla zákonnost jeho zbavení svobody přezkoumána soudním orgánem. Uvedl, že tím došlo k porušení článku 5 § 4 Úmluvy, který stanovuje:

„Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.“

115. Stěžovatel přijal názor Komise, která (v odstavci 135 své zprávy) uvedla, že pokud jediným možným ospravedlněním pro rozsudek znějící na výkon vazby po neurčitou dobu je ochrana společnosti a s ohledem na skutečnost, že u dětí ve věku jedenácti let lze očekávat fyzický, intelektuální a emoční vývoj, může být jedině krátká sazba slučitelná s článkem 5 § 4. Není možné vyloučit, aby po uplynutí několika let mladý pachatel, který zatím dosáhl jistého stupně zralosti, mohl zpochybnit zákonnost trvání jeho zbavení svobody. Protože byl stěžovatel držen ve vazbě po vynesení rozsudku v listopadu 1993 bez přezkoumání zákonnosti takového zbavení svobody, došlo k porušení článku 5 § 4.
116. Vláda uvedla, že došlo k soudnímu přezkoumání zákonnosti zbavení svobody tím, že byl rozsudek znějící na zbavení svobody po dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva vynesen soudem následně po usvědčení stěžovatele ze spáchání vraždy. Po vypršení sazby rozhodne soudní orgán, Poradní výbor ministra vnitra pro podmínečné propuštění, v souladu s článkem 5 § 4 o propuštění. Dokud však není vykonána celá sazba, neposkytuje článek 5 § 4 žádné právo na periodické přezkoumávání, protože délka sazby především závisí na okolnostech trestného činu a následných požadavcích retribuce a obecné prevence, tedy na faktorech, které se v čase nemění.
117. Soud předesílá, že není jeho úkolem vyjadřovat se v kontextu článku 5 Úmluvy ohledně přiměřené délky zbavení svobody nebo jiného trestu, který má být vykonán osobou usvědčenou příslušným soudem (viz výše citovaný rozsudek Weeks, str. 26, § 50 a také odstavec 103 výše). Pokud stanovování sazby v případě mladistvého uvězněného na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva dosahuje kvality vynášení rozsudku, omezí Soud své hodnocení na otázku, zda mělo být stěžovateli umožněno zahájit řízení, v nichž by bylo rozhodnuto o zákonnosti trvajícího zbavení svobody soudem splňujícím kritéria článku 5 § 4.
118. Soud připomíná, že tam, kde národní soud po usvědčení osoby z trestného činu stanoví pevnou sazbu odnětí svobody za účelem potrestání, je dohled vyžadovaný článkem 5 § 4 obsažen v tomto soudním rozhodnutí (viz rozsudek De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgie ze dne 18. června 1971, Serie A č. 12, str. 40-41, § 76 a rozsudek Wynne citovaný výše, str. 15, § 36). Jiná situace však nastává v případě, kdy může být zákonnost zbavení svobody na určitou dobu ovlivněna faktory, které během této doby mohou vyvstat (viz rozsudek Weeks citovaný výše, str. 28, § 56 a rozsudek Thynne, Wilson a Gunnell v. Spojené království ze dne 25. října 1990, Serie A č. 190-A, str. 26-27, § 68). Proto rozhodl Soud v případě Hussain (op. cit., str. 269-70, § 54) ohledně mladého pachatele uvězněného na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva, že po vypršení sazby vyžaduje článek 5 § 4, aby bylo možné periodicky napadat trvající zákonnost jeho zbavení svobody, jehož jediným ospravedlněním může být společenská nebezpečnost, tedy v čase proměnný faktor. V případě Hussain nebyl soud vyzván k zaujetí pozice ohledně aplikace článku 5 § 4 před vypršením sazby (op. cit., str. 266, § 44).
119. Soud již určil, že skutečnost, že stěžovatelova sazba nebyla stanovena nezávislým soudem ve smyslu článku 6 § 1, znamenala porušení tohoto ustanovení (viz výše odstavec 113). Je-li tedy trest zbavení svobody na dobu závisející na libovůli Jejího Veličenstva trestem neurčitým a byla-li sazba původně stanovena ministrem vnitra a nikoliv soudcem, pak nemůže být řečeno, že dohled vyžadovaný článkem 5 § 4 byl obsažen v rozhodnutí soudu první instance (srov. rozsudek De Wilde, Ooms a Versyp a rozsudek Wynne citované v odstavci 118).
120. Kromě toho bylo rozhodnutí ministra vnitra ohledně stanovení sazby zrušeno Sněmovnou lordů dne 12. června 1997 a od té doby nebyla žádná nová sazba stanovena. Toto opomenutí stanovit novou sazbu znamená, že stěžovatel nemohl efektivně vykonávat právo žádat soud o periodické přezkoumání zákonnosti jeho zbavení.
121. Z toho vyplývá, že stěžovatel neměl od listopadu 1993 možnost, aby byla zákonnost jeho zbavení svobody přezkoumána soudním orgánem v souladu s článkem 5 § 4. Vzhledem k těmto okolnostem shledává Soud, že došlo k porušení tohoto článku.

III. Aplikace článku 41 Úmluvy

122. Článek 41 Úmluvy stanovuje:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění."

1. Škoda
2. Stěžovatel nevznesl žádnou žádost ohledně majetkové či nemajetkové újmy.
3. Náklady a výdaje
4. Ohledně nákladů a výdajů spojených se štrasburským řízením stěžovatel požaduje náhradu výdajů za právní asistenci při přípravě řízení ve výši 12 740,08 liber (GBP) plus daň z přidané hodnoty (DPH) a náhradu výdajů za právní asistenci při řízení samotném ve výši 17 750 GBP plus DPH.
5. Vláda uvedla, že ze srovnání procesních materiálů a jiných podkladů předložených jménem stěžovatele V. vyplývá, že v případě T. by výdaje za právní asistenci při přípravě řízení měly být sníženy na 8000 GBP a výdaje za právní asistenci při řízení samotném na 12 000 GBP.
6. Soud je toho názoru, že částky navržené Vládou jsou přiměřené. Protože však stěžovatel nebyl schopen dokázat porušení článků 3 a 5 § 1 Úmluvy, snižuje Soud náhradu na 18 000 GBP (viz např. rozsudek Steel a další v. Spojené království ze dne 23. září 1998, Reports 1998-VII, str. 2763, § 125 a rozsudek Osman citovaný výše, str. 3173, § 168), spolu s jakoukoliv splatnou DPH, avšak s odečtením částek již vyplacených Radou Evropy cestou právní pomoci.
7. Úrok z prodlení
8. Podle informací dostupných Soudu činí zákonná úroková sazba v Anglii a Walesu v době přijetí tohoto rozsudku 7,5 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Zamítá jednomyslně předběžnou námitku Vlády;
2. Potvrzuje poměrem dvanácti hlasů k pěti, že nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy ohledně řízení se stěžovatelem;
3. Potvrzuje poměrem šestnácti hlasů k jednomu, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy ohledně řízení se stěžovatelem;
4. Potvrzuje jednomyslně, že není nutné zabývat se stížností podle článku 6 § 1 ve spojení s článkem 14 Úmluvy;
5. Potvrzuje poměrem deseti hlasů ku sedmi, že nedošlo k porušení článku 3 Úmluvy ohledně rozsudku vyneseného nad stěžovatelem;
6. Potvrzuje jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 5 § 1 Úmluvy;
7. Potvrzuje jednomyslně, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy při stanovování sazby platné v případě stěžovatele;
8. Potvrzuje jednomyslně, že došlo k porušení článku 5 § 4 Úmluvy;
9. Potvrzuje jednomyslně

(a) že zúčastněný stát zaplatí stěžovateli ve lhůtě tří měsíců 18 000 (osmnáct tisíc) liber spolu s jakoukoliv splatnou daní z přidané hodnoty jako náhradu za náklady a výdaje, s odečtením 29 255 (dvacet devět tisíc dvě stě dvacet pět) francouzských franků vyměněných za libry v poměru platném v den vynesení tohoto rozsudku;

(b) že od vypršení výše zmíněných tří měsíců do urovnání bude splatný jednoduchý úrok o roční výši 7,5 %;

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 16. prosince 1999.

Paul MAHONEY

tajemník

Luis WILDHABER

předseda

*) Viz výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit IV/1995, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 16757/90, str. 28.